ХРИСТОС РАЖДАЕТьСЯ – СЛАВІМ ЙОГО

ISSN 1232–2776

ВАТРА

"Ту мене мати пороqила,
солоqким молоком кормила,
ту хочу жити, умирати,
qе жили мій отець і мати."

№ 1 (8) січень 1995 р. Видання Об'єднання лемків у Польщі, Горлиці

Марія Хиляк – член гуртка "Просвіта" в Лосю к. Криниці. Знімок з часів перед виселенням.

Радісних Свят Різдва Христового і Щасливого Нового Року

жичиме Лемківским Організаціям: Світовій Федерації Лемків (США), Об'єднанню Лемків Канади, Організації Оборони Лемківщини (США), Товариству "Лемківщина" в Україні, Союзові Русинів–Українців Словаччини, Об'єднанню Лемків Польщі, Читачам і Кольпортерам "Ватри", Редакціям "Нашого Слова", "Нового Життя", "Дзвонів Лемківщини", "Над Бугом і Нарвою" і всім українцям світу а найперше лемківській громаді. Наші найкращі вітання з нагоди Свят Різдва, Нового Року 1995 і Йордану.

Жичиме всякого добра, здоров'я, щастя та радості у Вашому житті, єдності і любови в нашому народі. Най Всевишній благословить всі Ваші діла.

Христос Раждається!

Редакція "Ватри"
Головна Управа
Об'єднання лемків у Польщі

Василь Хомик

Різдв'яна віншівка

В щасливу пору,
В ясну годину,
Зійшлась до двору
Уся родина.
Столи кленові,
Свіча палає.
Щастя, любові,
Усім бажаєм!
Добра на ниві,
Пошани в хаті,
Будьте щасливі,
Й завше багаті.
Бажаєм спільно
Різдва діждати,
За край наш вільний
Чари підняти.
Хай веселиться
Наша родина,
Хай нам святиться
Вільна Вкраїна!

Іван Головчак

У ніч Різдва

Ще тримає нас свят-вечір за столами,
Ще ялинками чарує всіх,
Блимають іще свічки очам вогнями,
Та Різдво спішить уже до стріх!...
Ось уже й прийшло в одежі срібно–білій,
Роєм зір розквітло в небесах.
І дарує радість хвилини милі,
Святістю вселяється в серцях.
Люди подумки ідуть до Вифлиєму,
Зірка пломениста креслить путь.
Скрізь ведуть розмову на різдвяну тему
І усі трояндово цвітуть.
В стаєнці вбогій в яслах пахне сіно...
Там вродившись жде людей Дитя.
Посміхнувшись всім, Марія з милим Сином
Осія прибулим дні життя.
Йдуть Спасителя побачити, вітати,
Щирості несуть йому снопи.
Йдуть і колядують днесь дзвінкі Карпати,
Вторять їм широкії степи.
Україно рідна, боговірний велет–світе,
Зляться Ірод і його слуги,
Та любов Христова людству сонцем світить.
Нелюдям земля не дасть снаги!
Будем вічно Сину Божому хвалу співати,
Господа у небі прославлять
І про жертви Ірода не забувати,
Котрим Янголами дав Бог стать.
Всі вони всякчасно, наче зорі в небі,
З нас не зводять погляду, очей.
І при першій спраглій життєвій потребі
Служать охоронцями людей.
Скоро ніч... відійде. Ранок дзвонами дзвонить,
Святодійно нас покличе в храм.
Віддамо Ісусові низькі поклони,
Щоб жилось по-божому всім нам.

Господньої Благодаті – Доброго Здоров'я в День Різдва Христового і вшитки дни Нового Року 1995 жичиме нашим Дорогим Рідним і Знайомим в Канаді, Америці, Західній Європі, Словаччині, Україні і Польщі.
Ґожів Вєлькопольський, 6-7-14.01.1995

Христос Раждається!
Антося, Лідка, Михйло Ковальський

REGULAMIN KONKURSU DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

Społeczna Komisja Opieki nad Zabytkami Sztuki Cerkiewnej Towarzystwa Opieki nad Zabytkami ogłasza coroczny konkurs plastyczny dla dzieci i młodzieży p.t. "Zabytki sztuki cerkiewnej w rysunkach dzieci i młodzieży".

I. Założenia konkursu

1. Celem konkursu jest zainteresowanie dzieci i młodzieży wartościami artystycznymi i estetycznymi zabytków sztuki cerkiewnej oraz uzyskanie prac plastycznych na ten temat.

2. Tematem prac mogą być istniejące na terenie Polski zabytki sztuki cerkiewnej – zabytkowe cerkwie i ich wyposażenie, dzwonnice, przydrożne kapliczki i krzyże, cmentarze prawosławne i unickie.

II. Warunki uczestnictwa

1. Przedmiotem komkursu są prace plastyczne wykonane w dowolnej technice rysunkowej, graficznej, malarskiej.

2. Konkurs ma charakter otwarty. Mogą w nim uczestniczyć wszyscy zainteresowani, każdy w swojej grupie wiekowej. Ustalono cztery grupy wiekowe:

I 4–7 lat
II 8–11 lat
III 12–15 lat
IV 16–18 lat

3. Każdy uczestnik może nadesłać dowolną ilość prac.

4. Na odwrocie pracy należy podać imię, nazwisko, wiek i adres dziecka, tytuł pracy i ew. nazwisko nauczyciela pod którego opieką pracę wykonano.

5. Przewiduje się przyznanie nagród i wyróżnień oraz zorganizowanie w Warszawie wystawy pokonkursowej wybranych prac.

6. Dla wyróżnionych uczestników konkursu przewiduje się organizowanie plenerów w okolicach bogatych w zabytki sztuki cerkiewnej.

7. Wszystkie nadesłane prace przechodzą na własność organizatorów.

8. Organizatorzy zastrzegają sobie prawo do reprodukowania prac w celach popularyzatorskich.

III. Terminy i adresy

1. Prace należy nadsyłać do 30 października każdego roku pod adres:

Zarząd Główny
Towarzystwa Opieki nad Zabytkami
Społeczna Komisja Opieki
nad Zabytkami Sztuki Cerkiewnej
ul. Piękna 44a
00-672 Warszawa

2. Koszt przesyłki opłaca uczestnik. Na opakowaniu należy umieścić napis – "Konkurs plastyczny".

3. Posiedzenie jury odbędzie się nie później niż 20 dni od daty zamknięcia konkursu.

Zarząd Komisji

Надіслані побажання

до першого засідання з'їзду Президії СФЛ та другого ОЛ

Вітання надійшли від:

Посольства України в Словацькій Республиці,

Посольства України в Республиці Польща,

Теодозія Старака – повіреного у справах України в РП,

Союзу Русинів і Українців, Новий Сад – Югославія...

Союзу українців Підляшшя: "Від імені Головної управи Союзу українців Підляшшя щиро дякую за запрошення голови нашої організації на Ваш з'їзд. На жаль, з огляду на деякі проблеми в наших організаційних справах, також раніше запляновану зустріч редакційного колективу "Над Бугом і Нарвою" приїзд представників Підляшшя на з'їзд не буде можливий. Все ж таки прошу переказати всім учасникам II з'їзду Об'єднання лемків від Головної управи Союзу українців Підляшшя бажання плідних праць, яких наслідком буде пожвавлення українського життя на Лемківщині. З повагою – Секретар Союзу Українців Підляшшя – Юрій Гаврилюк".

Від Уряду воєвідського в Кросні написано: *"Niniejszym pragnę podziękować za zaproszenie do udziału w drugim Zjeździe Zjednoczenia Łemków. Równocześnie przepraszam, że nie mogę z niego skorzystać, z powodu wcześniej przyjętych zobowiązań. Życzę pomyślnych obrad, dobrych wyników w działalności na rzecz dalszego służenia społeczności Łemkowskiej oraz takich działań, które przyczynią się do dalszej współpracy.*

Z poważaniem – Dyrektor Wydziału Spraw Społecznych i Obywatelskich – Henryk Owoc".

Про засідання Президії СФЛ і З'їзд ОЛ інформувала також польська преса: "Ґазета Виборча", "Ґазета Краковска", "Тиґоднік Ґорліцкі".

ЗАСІДАННЯ ПРЕЗУДІЇ І КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЛЕМКІВ

проходило 10–11 листопада 1994 року в Горлицях. В засіданні взяли участь:

– проф. др Іван Гвозда – голова СФЛ (США)

– Марія Дупляк – заступник голови на американському континенті, голова Організації Оборони Лемківщини (США),

– проф. др Орест Чабан – заступник голови на європейському континенті (Львів, Україна),

– Стефан Гованський – секретар СФЛ (США),

доц.др Ілля Чулик (Львів), Олександр Венгринович (Тернопіль), доц. др Степан Криницький – голова колегії Товариства "Лемківщина" в Україні, голова Товариства "Лемківщина" в Івано-Франківську, проф. др Щерба (Львів), Віктор Коваль – голова Союзу Русинів–Українців Словаччини, др Мирослав Сополига – Музей Української Культури, (Свидник, Словаччина), проф. др Микола Мушинка (Пряшів, Словаччина), мгр інж. Василь Юлянта – голова Об'єднання Лемків у Польщі, інж. Петро Шафран ~ секретар О'бєднання Лемків у Польщі, мгр інж.Лев Ґаль (Вроцлав), проф. др габіліт. Ростислав Жерелик (Вроцлав) і інші.

Засідання відкрив і вів голова СФЛ проф. др Іван Гвозда. Він зачитав зобов'язуючі резолюції І–го Світового Конгресу СФЛ та завдання СФЛ (за статутом).

Звіти з однорічної діяльності складали Голова Президії, його заступники, секретар і скарбник, а інформації про стан членів, проблеми, потреби і перспективи праці голови Крайових Управ:

– Організації Оборони Лемківщини (США), Об'єднання Лемків Канади,

Об'єднання Лемків Польщі, колегії Товариства "Лемківщина" (Україна), Союзу Русинів–Українців Словаччини.

В дискусії, що за наміченим пор'ядком продовжувалася і наступного дня, брали голос (декотрі багатократно): проф. І. Гвозда, О. Венгринович, Л. Ґаль, доц. І. Чулик, проф. О. Чабан, С. Гладик, М. Донський, В. Шост, І. Фуджак, М. Ковальський, С. Гованський, о. дек. Кравецький, І. Красовський, др. М. Сополига, проф. Р. Жерелик, доц. С. Криницький, проф. М. Мушинка, проф. Щерба, В. Коваль, П. Шафран, В. Шафран.

Обговорювали широко справу відзначування 50–ліття депортації населення Лемківщини. Запропоновано ряд заходів, що їх будуть реалізувати крайові організації. Прийнято м. іншими тексти листів–звернень до Президента і Влад Польщі, Президента і Голови Верховної Ради України.

Проведено особові зміни – заступником голови на європейському континенті став доц. др Степан Криницький – голова колегії Товариства "Лемківщина" в Україні, голова обласного Товариства "Лемківщина" в Івано-Франківську.

Учасники і гості Засідання побували наступного дня на II–гому З'їзді Об'єднання Лемків, що проходив також в Горлицях.

М.К.

Світова Федерація Лемків
World Lemkos Federation
508 Parsons Dr., Syracuse, N.Y. 13219 U.S.A. Tel.: (315) 488-3616

Prezydium i Komisja Rewizyjna
ŚWIATOWEJ FEDERACJI ŁEMKÓW

Gorlice, 1994.11.10

Pan Lech WAŁĘSA Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej,
Pan Józef OLEKSY Marszałek Sejmu RP 2. kadencji,
Pan Waldemar PAWLAK Premier Rządu Rzeczypospolitej Polskiej,
PREZYDIUM SEJMU RP 2. kadencji,
SEJMOWA KOMISJA Mniejszości Narodowych,
SEJMOWA KOMISJA Przekształceń Własnościowych,
PRZEWODNICZĄCY Klubów i Kół Parlamentarnych,
KOMITET EKONOMICZNY Rady Ministrów,
Pan Wiesław KACZMAREK Minister Przekształceń Własnościowych,
Pan Stanisław ŻELICHOWSKI Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa,
Pan Aleksander LUCZAK Minister Edukacji Narodowej,
Pan Kazimierz DEJMEK Minister Kultury i Sztuki,
Pan Andrzej MILCZANOWSKI Minister Spraw Wewnętrznych,
WARSZAWA

Wielce Szanowni Panowie,

Zebrani w Polsce, w Gorlicach, w dniach 10 i 11 listopada 1994 roku na posiedzeniu roboczym, wyjazdowym Prezydium i Komisji Rewizyjnej ŚWIATOWEJ FEDERACJI ŁEMKÓW, zwracają się do Szanownych Państwa i PT Instytucji Władzy Ustawodawczej i Wykonawczej Rzeczypospolitej Polskiej z najistotniejszymi problemami, dotyczącymi łemkowskiej etnograficznej grupy narodu ukraińskiego, obywateli Rzeczypospolitej Polskiej.

Zajmowanie się przez Światową Federację Łemków sprawami Łemków i Łemkowszczyzny, wynika ze Statutu Federacji oraz z uchwał Światowego Kongresu ŚFŁ we Lwowie w 1993 roku a także uchwał własnych zgromadzeń delegatów sfederowanych organizacji z różnych krajów. Dotychczas zarówno Światowy Kongres SFŁ, Towarzystwo "Łemkiwszczyna" z Ukrainy, jak i Zjednoczenie Łemków w Polsce, członek sfederowany SFŁ, wielokrotnie zwracały się do Władz Rzeczypospolitej Polskiej w najbardziej znaczących kwestiach dotyczących Łemków–Ukraińców, obywateli polskich.

Sygnatariusze niniejszego pisma pragną podkreślić, że mija 50. rocznica tragedii, jaka dotknęła obywateli polskich narodowości ukraińskiej w rezultacie rozpoczęcia deportacji do ZSRR.

1. Najistotniejszym i najpilniejszym do rozwiązania problemem jest uznanie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej 2. kadencji, represyjno–deportacyjnej akcji "Wisła" za sprzeczną z Konstytucją marcową z 1921 roku, obowiązującej wówczas w Polsce, a zatem bezprawną.

Zastosowanie w tej akcji zasady odpowiedzialności zbiorowej wobec deportowanej ludności ukraińskiej kwalifikuje akcję "Wisła" jako zbrodniczą.

– Osadzanie deportowanych Ukraińców w byłej filii oświęcimskiego obozu zagłady, przekształconej w karny obóz w Jaworznie,

– karne osiedlanie, a właściwie rozsiedlanie deportowanych po dwie, trzy rodziny na Ziemiach Zachodnich i Północnych Polski,

– zlikwidowanie szkolnictwa ukraińskojęzycznego oraz Cerkwi wschodniego obrządku,

miało na celu sterroryzowanie, zastraszenie i zniewolenie deportowanej ludności ukraińskiej celem najszybszego wynarodowienia, co potwierdzają instrukcje dotyczące akcji "Wisła", tak w zakresie jej zorganizowania i przeprowadzenia, jak i metod karnego rozsiedlania deportowanej ludności.

Skutkiem represyjnej, deportacyjnej akcji "Wisła" było maksymalne zubożenie deportowanych przez totalne ograbienie ich z majątku osobistego, prywatnego i społecznego oraz z bazy materialnej sfery kultury, oświaty i kultu religijnego, a także życia gospodarczego, co miało znakomicie posłużyć łatwiejszemu i szybszemu wynarodowieniu.

2. Drugim, nie mniej ważnym, problemem jest naprawienie materialnych krzywd wyrządzonych deportowanym Ukraińcom tak w czasie, jak i w następstwie akcji "Wisła".

Bardzo niepokojącym faktem jest odwlekanie decyzji, jak i opracowania zwrotu bezprawnie zawłaszczonego przez Państwo mienia deportowanych. Stan ten jest bowiem kontynuacją nieposzanowania godności ludzkiej, praw człowieka i obywatela oraz prawa do własności prywatnej.

3. Trzecim problemem, istotnym dla zachowania tożsamości narodowej deportowanych w akcji "Wisła" a przez dziesięciolecia polonizowanych, jest przerwanie tego stanu przez:

– odrodzenie szkolnictwa ukraińskiego oraz ośrodków kultury ukraińskiej i innych instytucji życia społecznego i gospodarczego,

– zaprzestanie antyukraińskiej propagandy, która trwa do dzisiaj, w następstwie czego z Ukraińców stworzono obraz wroga, wydano liczną antyukraińską literaturę z propagacją negatywnego stereotypu Ukraińca, która została umieszczona w spisie obowiązkowych lektur szkolnych,

– zaprzestanie wspierania tendencyjnych prób tworzenia "odrębnego narodu łemkowskiego" w płaszczyźnie politycznej i struktur naukowych.

4. Sygnatariusze występują z wnioskiem do PT Władz III Rzeczypospolitej Polskiej o zbudowanie państwowego programu dla etnicznego odrodzenia terenów we Wschodniej i Południo-

☞

Вид на ватряне поле

wo–wschodniej Polsce, objętych deportacajami czystek etnicznych lat 1944–1947, który przewidywałby dla deportowanych realną możliwość powrotu na ojczyste ziemie, a także odrodzenie tam ich życia narodowo–kulturalnego, religijnego i społeczno-gospodarczego.

Ukraińskiej mniejszości narodowej w Polsce, w tym i jej etnograficznej grupie Łemków, obywatelom polskim, jak dotychczas nie stworzono normalnych warunków dla realizacji ich narodowo–kulturowych i religijnych oraz społeczno–gospodarczych potrzeb, obrony ich czci i godności narodowej i ludzkiej.

Z wyrazami szacunku

Członkowie Komisji Rewizyjnej SFŁ:

/Chekhunar Wenhrynowycz – członek, przewodn. Tow. "Łemkiwszczyna"–Ternopil, Ukraina/

/Lew Gal – członek, członek ZG Zjednoczenia Łemków, Polska/

Członkowie Prezydium SFŁ:

/prof. dr Iwan Hwozda – przewodn., USA/

/Maria Duplak – z-ca przewodniczącego na kontyment amerykański, przewodnicząca Organizacji Oborony Łemkiwszczyny – USA/

/doc. dr Stepan Krynyćkyj – z-ca przewodniczącego na kontyment europejski, przewodniczący Tow. "Łemkiwszczyna" – Iwanofrankiwśk, Ukraina/

/Stepan Howanśkyj – sekretarz, przewodn. Oddziału Organ. Oborony Łemkiwszczyny w Yonkers, USA/

członkowie Prezydium – przewodniczący zarządów sfederowanych organizacji krajowych:

/dr Illia Czużyk – Tow. "Łemkiwszczyna" – Lwiw, Ukraina/

/ Wacław Szlanta – Zjednoczenie Łemków, Polska/

Zjednoczenie Łemków
Zarząd Główny
38-300 Gorlice
ul. Hallera 20/19

Михайло Олесневич

МОВА і ЗЛОТО

Мова є сріблом а мовчання злотом.
Так присловя народне повідат.
І коли мова фалшива–зла,
То ся з тим згаджат.
Але як мова мила, зичлива,
Сердечна і справедлива,
То таке присловя підважат.
Бо мова є скарбом порозуміння,
Як світом сонечне проміння.
Мова зближат, вказує,
В розмові радіст ся чує.
Мовом прекажеш думки,
Почуття, смуток, жаль.
Мовом послужиш ся близко,
А тіж прекажеш єй в даль.
Мова здойме тугу зо серця,
Розвеселит, порадит.
Без мови нігде не зайдеш,
А з мовом всяди.
Мова дороговказом, в котру страну іти,
Мовом ся довідаш, што і як робити.
Мовом ся вчиш, збогачаш буття,
Мова радує серце і умилят життя.
Мова є даром Божим
Треба о тин знати,
Цінити, як перли, як злото
І з ней користати.

From : "COM - ING" p.sa n.o. NOVI SAD PHONE No. : 381 21 219 138 Nov.18 1994 2:54PM P01

91/94
БРОЈ 7.11. ЧИСЛО 19 94
НОВА САД - НОВИ САД - НОВИЙ САД

Новий Сад, 07.11.1994 року

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНЦІВ У ПОЛЬЩІ
03-614 WARSZAWA
ul. Kościelniaka 7
628 86 90
Fax:99-48-2-629-85-20
628-86-95
628-86-97

Вельмишановна
СВІТОВА ФЕДЕРАЦІЯ ЛЕМКІВ

Щиро дякуємо за запрошення взяти участь на Першому засіданні Президії Світової Федерації Лемків, що відбудеться в Горлицях, 10–11 листопада ц. року в Домі вчителя. Це запрошення дійшло до нас посередництвом п. д-ра Ю. Тамаша, бувшого голови Союзу русинів і українців Югославії.

З приводу, що з різних причин ніхто з проводу нашого Союзу не в змозі прибути в нашому імені до Горлиць на це засідання, ми Вам цим шляхом засилаємо наші найширіші вітання – щасти Вам Боже у шляхотних намаганнях для добра нашого народу, в першу чергу Лемків.

Сподіємось, що матимемо тісніші взаїмостосунки. Ми ще все у незавидному положенні, але, ми оптимісти... Буде якось, – цьому роду нема переводу...

Секретар
Семен Сакач

Голова
О. Ю. Томашевський

П.С. Просимо передати до Горлицях бо немаємо їхнього факсу.
Заздалегідь дякуємо!
З повагою,

ІІ-ий З'їзд Об'єднання лемків у Польщі

проходив 12–го листопада 1994 р. в Будинку Вчителя в Горлицях. З'їзд відкрив уступаючий голова мгр інж. Василь Шлянта, який привітав делегатів і гостей і запропонував вибрати головуючих і секретаріят З'їзду.

На пропозиції зі салі головуючим обрано: проф. д–ра габ. Ростислава Жерелика, Василя Шоста і Стефана Гладика та покликано секретаріят З'їзду у складі : Михайло Ковальський, Анна Гойсак і Ярослава Салей. Схвалили порядок денний і прийняли спосіб голосування.

Покликали з'їздівські комісії:

– мандатну: А. Підлипчак, Б. Баволяк, В. Шафран;

– виборчу: М. Ковальський, А. Клемаш, Р. Коцур, С. Суховацький, П. Шевчик;

– постанов: Л. Ґаль, В. Мокляк, В. Шост, П. Чухта;

– статутну: Л. Ґаль, С. Гладик, Р. Карп'як.

Звіт з трирічної діяльності склав голова Василь Юлянта, а звіт Ревізійної Комісії Стефан Дзямба.

Після критичної дискусії голос дали Мандатній Комісії. Звітував її голова Андрій Підлипчак – на обраних в гуртках 56 делегатів присутних на з'їзді 46 делегатів, то є 82,1%. Для приймання постанов потрібно за статутом 2я3 делегатів (66,7%), з'їзд є правомочний приймати постанови.

З'їзд схвалив звіти і уділив абсолюторію уступаючій Головній Управі.Статуна Комісія (Л. Ґаль) запропонувала зміни в статуті, які після дискусії прийняли.

Виборча Комісія (М. Ковальський) запропонувала списки кандидатів до Головної Управи, Головної Ревізійної Комісії та Товариського Суду, які поповнено пропозиціями зі салі.

Головну Управу обирали таємно а Ревізійну Комісію і Товариський Суд явно. Особовий склад новообраних головних органів Об'єднання подається окремо.

Прийняли постанову і ряд документів.

У виступах-дискусії делегатів і гостей брали голос: Станіслав Юура, Бурмістр Горлиць; Євген Дзядош (Перегримка); Іван Фуджак яЯслоя; Петро Шафран (Ганчова); Януш Патер, представник Воєвідського Уряду в Новім Санчі; Олександр Урбан, І-ий Секретар Амбасади України в Польщі; проф. Іван Гвозда, голова Президії Світової Федерації Лемків (США); Марія Дупляк, заступник голови Президії СФЛ на американському континенті, голова Організації Оборони Лемківщини (США); о. митрат Степан Дзюбина (Перемишль); Мирослав Чех, посол до Сейму РП (Варшава); Петро Вірхнянський (Крива); Анна Гойсак (Маластів); Андрій Сокач (Горлиці); др Володимир Мокрий, Фундація Української Культури (Краків); Катерина Сіроцька, Союз Українок (Варшава); Юрій Рейт, Об'єднання українців у Польщі яВаршавая; Стефан Гованський, ООЛ (США); доц. Степан Криницький, Товариство "Лемківщина" в Україні (Івано–Франківськ).

До матеріалів з'їзду будемо повертати.

Михайло Ковальський

ПОСОЛЬСТВО УКРАЇНИ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩІ

Делегатам Другого З"їзду
Об"єднання Лемків Польщі

Високоповажана Президіє, Шановні Делегати!

Посольство України в Республіці Польщі має честь сердечно вітати Вас з нагоди Другого З"їзду Об"єднання Лемків Польщі і побажати повного успіху у вирішенні поставлених на обговорення питань. Ми переконані, що прийняті З"їздом рішення сприятимуть дальшому організаційному зміцненню ОЛП для добра крайньої західної етнічної вітки великого українського народу.

Незалежна Українська Держава надає великого значення вирішенню лемківських проблем. В Україні користуються всебічною підтримкою з боку Держави лемківські товариства, діяльність яких спрямована на збереження етнічної та культурної самобутності лемків, єднання їх з братами і сестрами на історичній Батьківщині та на поселеннях у чужих краях.

Мати-Україна високо цінує невтомну працю лемківських організацій по збереженню та відродженню лемківської культури як перлини загальноукраїнської культури.

Природні риси лемка-українця – працьовитість, кмітливість, витримка і наполегливість – врятували цю етнічну вітку українського народу від повного знищення, від загублення в чужому етнічному морі. Тільки завдяки згуртованості і взаємній підтримці лемки збережуть навіки свої традиції, культуру, батьківську говірку.

Рідна земля, чарівні зелені гори кличуть до себе, просять допомогти в збереженні ділівських лісів і полонин, рідних церков і цвинтарів. Щоб наші діти й онуки могли пройти цими схилами, милуватись чудовими краєвидами Лемковини, напитись кришталевої цілющої води з батьківської криниці.

Програма Другого З"їзду Об"єднання Лемків Польщі передбачає обговорення найбільш пекучих проблем, без вирішення яких не може бути мови про збереження і розвиток етнічної самобутності лемків. Найважливіші з них – це ліквідація наслідків злочинної акції "Вісла" та відсіч політичному русинізму як спробі ворожих Україні сил відірвати лемків від Руси-України, позбавити рідного коріння, щоб згодом легше їх асимілювати і пустити в історичне забуття. Ми надіємося, що З"їзд прийме з цих питань мудрі рішення, а Посольство України в РП запевняє Вас, що зі свого боку докладе максимум зусиль до втілення цих рішень у життя.

Запевняємо шановних делегатів З"їзду і всіх лемків, що Верховна Рада, Президент та Уряд України вважають захист прав лемківської як і в цілому української меншини в Польщі своїм священним обов"язком.

З глибокою повагою

Теодозій Старак

Тимчасовий повірений
у справах України в РП

Варшава, 11 листопада 1994 року

ПЕРШЕ ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОЛ

12–го листопада 1994 року відбулося перше засідання Головної управи Об'єднання лемків у Горлицях. По довших обрадах до президії ОЛ вибрано:

1. Василь Шлянта – голова (вдруге) ОЛ. Народжений в 1950 р. на Ґожівщині, де були виселені його родичі. В 1956 році вертає з родичами до їх рідного села Лося. Закінчив професійну школу механічну, середню вчительську та Політехніку Шленську, мґр інж. Працює професійно як вчитель в комплексі професійних шкіл в Бєчу. В 1991 році кандидує на посла РП з Виборчого блоку Меншин наиціональних", другий на крайовому списку.

Член ГР ОУП і член президії СФЛ.

2. Стефан Гладик – з-к голови ОЛ (вдруге). Народжений в 1948 р. на Шленську, де його родичів виселено. По закінченю технікум гірничого працює в копальні через кільканадцять років. Потім переноситься до Білянки, де мешкають родичі його жінки. Провадить господарство рільниче і приватну торгівлю.

Член засновник ОЛ, член ГУ ОУП.

3. Олександр Маслей – з–к голови ОЛ. Народжений в 1957 р. на Вроцлавщині, де виселено його родичів. Закінчив середню школу – механічний технікум. В 1982 р. переноситься до Устя. Зараз працює як директор Ізби торговельно–промислової в Горлицях.

Член засновник ОЛ, кореспондент "Ґазети Виборчої" і "Тиґодніка Ґорлицького".

4. Петро Шафран – секретар ГУ ОЛ. Народжений в 1929 р. в Перунці на Лемківщині. Виселений в 1947 році на Вроцлавщину. Закінчив Академію рільничу. Повернувся до Ганчови в 1966 р. Працював як вчитель в комплексі шкіл рільничих в Шпротаві і Ганчові до виходу на пенсію в 1986 році.

Довголітний член головних органів УСКТ, тепер член Головного товариського суду ОУП, член засновник ОЛ, член Президії СФЛ, член редколегії квартальника "Ватра", постійний кореспондент "Нашого Слова".

5. Петро Чухта – член Президії (вдруге). Народжений в 1934 р. в Ждині. Виселений акцією "Вісла". В 1957 р. повертає до рідного села Ждиня. Рільник 30 гектарового господарства. Довголітний солтис села і староста "Ватри", голова гуртка УСКТ а тепер ОЛ в Ждині, колишній з–к голови Повітового правління УСКТ в Горлицях. Член засновник ОЛ.

6. Ростислав Жерелик – член Президії. Народжений 27 березня 1956 року в Сьроді Шлеській на Вроцлавщині (родичі походят з Західньої Лемківщини, з Баниці). В роках 1976–1980 студіював в Історичному виділі Вроцлавського університету. Після військової служби працював в Державному архіві у Вроцлаві, де і написав докторську дисертацію з дипломатики. Від жовтня 1986 року

☞

Делегатам Другого З"їзду Об"єднання Лемків Польщі

Дорогі Друзі!

Примить найсердечніші вітання від свого співплемінника, сина зеленої Лемковини, який повністю поділяє всі Ваші турботи.

Мені дуже прикро, що не можу бути присутнім на Вашому З"їзді, але повірте, що душею і серцем я з Вами.

У своїй діяльності на дипломатичній ниві проблемам Лемківщини і Лемків я постійно приділяв багато уваги, оскільки для мене вони не лише справа політична, державна, а й особиста. І де б я не був, яку б посаду не займав, цим проблемам завжди приділятиму максимум уваги і зусиль.

Трагічна доля крайньої західної етнічної вітки великого українського народу повинна бути постійно в полі зору Української Держави, а також політичних, громадських, культурних організацій як в Україні, так і в Польщі та інших країнах розселення лемків. Маймо надію і тверду віру, що праця лемківських організацій не піде на марне, що повернуть лемки в свої зелені гори, що запунають там наші чарівні пісні і запанує в селах наша мелодійна рідна говірка. Молімся за те до Всемилостивого Бога, а він не дасть нам пропасти.

Від усього серця бажаю Другому З"їзду ОЛП успішного завершення роботи, а всім делегатам багато щастя, здоров"я, всього кращого в громадському й особистому житті.

Завжди Ваш

Теодозій Старак
Тимчасовий повірений
у справах України в РП

Варшава, 11 листопада 1994 року

Обрані на II–гому З'їзді Об'єднання Лемків 12 листопада 1994 року в Горлицях:

Головна Управа:
мґр інж. Василь Шлянта, Горлиці – Голова
Стефан Гладик, Білянка – заступник голови
Олександр Маслей, Устя Горлицьке – заступник голови
інж. Петро Шафран, Ганчова – секретар
Петро Васуля, Ждиня – член Президії
проф. др габіліт. Ростислав Жерелик, Вроцлав – член Президії
Петро Чухта, Ждиня – член Президії
мґр інж. Болеслав Баволяк, Поляни – член
мґр інж. Лев Ґаль, Вроцлав – член
Іван Клапик, Кункова – член
Роман Климаш, Розділя - член
Іван Михаляк, Гладишів – член
др Володимир Мокляк, Ганчова – член
Андрій Підлипчак, Зелена Гора – член
Петро Тилявський, Новиця – член
Ревізійна Комісія: Стефан Дзямба, Ждиня – голова
Мирослав Галик, Розділя – заступник голови
Ярослава Салей, Новий Санч – секретар
Іван Баюс, Маластів – член
Дмитро Ридзанич, Квятонь – член
Товариський Суд: Василь Шост, Вроцлав – голова
мґр Володимир Борсук, Зелена Гора – член
мґр інж. Роман Карп'як, Кункова – член
Василь Посипанко, Вроцлав – член
Стефан Семик, Висова – член

Побажання з'їздові надіслали також:

Побажання надіслав Юрій Ковальчик, голова Контрольної Комісії СФЛ. "На засідання Президії СФЛ і з'їзд ОЛ до Горлиць не можу поїхати. ... Бажаю успіхів у виборах до управи Об'єднання лемків, взаїмного довіря та наснаги в праці над нашою Лемківщиною. На все добре, остаюсь – Юрій Ковальчик".

Вітання надійшли також від Об'єднання Лемків Канади: "Вибачайтесь, що з огляду на кошти не може від нас прибути член Президії СФЛ. Бажаємо Президії успішних нарад і вирішення проблем для добра українців з Лемківщини і України. Іван Оленич – голова ОЛК".

Дальше з побажань вибераємо:

Григорій Пецух – артист різбар, Закопане: "Дуже дякую за запрошення на другий з'їзд ОЛ. Не можу бути особисто присутний на тим з'їзді, але я є з Вами і бажаю дальших успіхів у Вашій праці. Того року я був перший раз на Лемківській Ватрі в Ждині разом з Жінкою і симом та тішуся, що в нашим народі є дух, котрій єднає лемків. ...Пересилаю Вам сердечниі поздоровлення. – Григорій Пецух".

Володислав Грабан – поет, Криниця: "Сердечно дякую за запрошиня на II Конгрес О.Л. На жаль я не міг прибити на тоту подію - але щиро вдячний за память. ...Ґратулюю суспільного довіря і вибору на II каденцію. ...Жичу Тобі Василю, міцного здоровя, успіхів в суспільні праці на хісно вшитким Лемкам. З пошаном – В. Грабан".

Ігор Пирч – юрист, Квятонь: "Сердечно дякую за запрошення мене на Ваш З'їзд. На жаль не міг я бити присутний, не било мене в Квятоні. Щирі ґратуляції з нагоди поновного вибору Вас на голову Головної управи Об'єднання лемків, а також найліпші бажання дальших успіхів в діяню для блага Лемків і Лемківщини – пересилат Вам і всім членам Головної управи ОЛ – Ігор Пирч".

Мірка Копистянська – студентка, Чарна: "Барз красні дякую за запрошиня мене на з'їзд Об'єднання лемків. ...Прикро мі, же не билам там (з приводу почти), де мудри люде радили о барз важних справах. Жалую барз. ...Жичу Вам штоби Ваши пляни і замірювання в справі нас лемків сповнилися. З сердечним поздоровліньом – Мирослава Копистянська".

П.Ш.

☞ *Закінчення зі сторінки 7*

працює науковим працівником Інституту історії Вроцлавського університету. В 1990 році габілітується а в 1994 році дістав звання професора університету Вроцлавського.

7. Петро Васуля – член Президії. Народжений в 1969 р. Закінчив професійну школу рільничу. Провадить власне рільниче господарство в Ждині. Вже другу каденцію є радним Ґміни Устя.

Член засновник ОЛ.

О'БЄДНАННЯ ЛЕМКІВ
Член прихильник ОУП
38–300 Gorlice, Hallera 20 m.19

Gorlice, 12 listopada 1994 r.

Minister Kultury i Sztuki
Pan Prof. Kazimierz Dejmek

Uchwała
II Zjazdu Zjednoczenia Łemków

My, delegaci na II Zjazd Zjednoczenia Łemków, zaniepokojeni wyraźną zmianą polityki Państwa wobec mniejszości narodowych, a szczególnie wobec ukraińskiej grupy etnograficznej – ŁEMKÓW – zwracamy się do Pana Ministra z prośbą o przeciwdziałanie dzieleniu naszej społeczności i pozbawianiu nas możliwości pełnego wyrażania tożsamości narodowej.

W ostatnim okresie nasiliły się działania organów władzy państwowej i samorządowej, a także części środowisk naukowych – wspierane przez publiczne środki przekazu – zmierzające do odcięcia Łemków od tysiącletniego dziedzictwa Rusi – Ukrainy.

Głos Zjednoczenia Łemków oraz innych organizacji wyrażany wobec władz państwowych jest ignorowany. Budzi to nasz zdecydowany sprzeciw.

Obecne działania władz państwowych i samorządowych są kontynuacją niechlubnej, powszechnie potępianej polityki narodowościowej II Rzeczypospolitej. Wówczas, pozbawiony swojej państwowości naród ukraiński, próbowano podzielić na Łemków, Hucułów i Bojków.

Dziś po wyniszczającej akcji "Wisła" z 1947 roku dzieli się żyjących w rozproszeniu Łemków, którzy z trudem bronią swojej identyczności.

W Rzeczypospolitej Polskiej znajduje wsparcie ruch polityczny, który wykorzystuje podziały wśród Łemków, a który stawia sobie za cel rewizję granic w naszej części Europy, w tym granicy Rzeczypospolitej Polskiej.

Sztucznie umacnia się, a niekiedy inspiruje, różnice występujące w naszej społeczności. Wszystkich Łemków uznaje się za odrębny naród, chociaż zdecydowana większość naszej wspólnoty podkreśla przynależność do narodu ukraińskiego.

Tak właśnie postrzegamy działalność Ministerstwa Kultury i Sztuki. W bieżącym roku na największą imprezę kulturalną naszej społeczności – Łemkowską Watrę w Żdyni koło Gorlic – Ministerstwo Kultury i Sztuki nie przyjęło zaproszenia Zarządu Głównego Zjednoczenia Łemków w Gorlicach. Natomiast jeden z wiceministrów swoją obecnością wsparł inną imprezę łemkowską, organizowaną przez stowarzyszenie stawiające sobie za cel uznanie Łemków jako odrębny naród.

Ten fakt odebraliśmy jako jednoznaczną deklarację polityczną, za którą w jawnie wyrażanym odczuciu działaczy tego stowarzyszenia – poszły daleko idące obietnice znacznego wsparcia finansowego; w naszym przekonaniu co świadczyć może o preferowaniu właśnie tej organizacji.

Uznając doniosłość podniesionych przez nas spraw zwracamy się do Pana Ministra o interwencję i wyznaczenie spotkania z władzami naszej organizacji.

II Zjazd Zjednoczenia Łemków
Przewodniczący Zarządu Głównego
Wacław Szlanta

Zjednoczenie Łemków
Zarząd Główny
38-300 Gorlice
ul. Hallera 20/19

Gorlice, 12 listopada 1994 r.

Pan Józef Oleksy
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
Warszawa

Uchwała II Zjazdu Zjednoczenia Łemków

W związku z planowaną w najbliższym czasie debatą sejmową nad Sprawozdaniem Komisji Polityki Społecznej o rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, my, delegaci na II Zjazd Zjednoczenia Łemków, zwracamy się do Pana Marszałka o poparcie wniosku w sprawie objęcia przepisami ustawy osób narodowości ukraińskiej więzionych bez wyroku sądowego w Centralnym Obozie Pracy w Jaworznie w latach 1947–1949.

Uwięzienie osób narodowości ukraińskiej w Centarlnym Obozie Pracy w Jaworznie było jednym z elementów przeprowadzonej przez ówczesne władze deportacyjnej akcji "Wisła" z 1947 roku. W ramach przygotowań do wysiedlenia Biuro Polityczne PPR podjęło decyzję o przeznaczeniu obozu w Jaworznie, który do 1945 roku pełnił rolę filii obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu, na miejsce uwięzienia ludności ukraińskiej.

Od maja 1947 roku do marca 1949 roku w obozie internowano ponad 3800 osób narodowości ukraińskiej, w tym ponad 700 kobiet i kilkanaścioro dzieci. Aresztowanych poddawano torturom, wyniszczającej, niewolniczej pracy. W obozie panował głód. W wyniku stosowanych represji ponad 180 osób zginęło.

W obozie osadzano na ogół osoby, wobec których wysuwano podejrzenia o współpracę ze zbrojnym podziemiem ukraińskim. W absolutnej większości przypadków aresztowanym nie udowodniono winy. W ten sposób unaoczniono podstawowy cel uwięzienia ludności ukraińskiej, tzw. dążenie do złamania jej oporu wobec polityki wynaradawiania. Polityki, której najbardziej brutalnym przejawem była akcja "Wisła".

W COP w Jaworznie osadzano w większości inteligencję oraz ludność wiejską, duchownych grekokatolickich i prawosławnych. Wielu aresztowanych pochodziło z Łemkowszczyzny. Do obozu trafiało nie rzadko kilkudziesięciu mieszkańców jednej miejscowości.

Niezmiennym postulatem ludności ukraińskiej – w tym Łemków – była sprawa likwidacji następstw akcji "Wisła". Za jeden z najważniejszych problemów uznajemy zadośćuczynienie osobom represjonowanym w COP w Jaworznie.

Nasze dotychczasowe starania o objęcie przepisami Ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego więźniów COP w Jaworznie nie przyniosły rezultatu. Dlatego z nadzieją oczekujemy na obecną debatę sejmową w tej sprawie. Ufamy, że tym razem nasze starania uwieńczone zostaną pozytywnym rezultatem.

Zwracamy się zatem do Pana Marszałka o pomoc w realizacji naszych postulatów i poparcie wniosku w omawianej sprawie.

Delegaci na II Zjazd
Zjednoczenia Łemków

Przewodniczący
Zarządu Głównego ZŁ
Wacław Szlanta

ZJEDNOCZENIE ŁEMKÓW
Zarząd Główny
38-300 Gorlice
ul. Hibnera

Gorlice, 12 listopada 1994 r.

L.dz. 270/94

1) Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Józef Oleksy
Warszawa
2) Pan Lech Wałęsa
Prezydent Rzeczpospolitej Polskiej
Warszawa

Uchwała
II Zjazdu Zjednoczenia Łemków

My, delegaci na II Zjazd Zjednoczenia Łemków, zaniepokojeni wyraźną zmianą polityki Państwa wobec mniejszości narodowych, a szczególnie wobec ukraińskiej grupy etnograficznej – ŁEMKÓW – zwracamy się do Pana Ministra z prośbą o przeciwdziałanie dzieleniu naszej społeczności i pozbawieniu nas możliwości pełnego wyrażania tożsamości narodowej.

W ostatnim okresie nasiliły się działania organów władzy państwowej i samorządowej, a także części środowisk naukowych – wspierane przez publiczne środki przekazu – zmierzające do odcięcia Łemków od tysiącletniego dziedzictwa Rusi – Ukrainy.

Sztucznie umacnia się, a niekiedy inspiruje, różnice występujące w naszej społeczności. Wszystkich Łemków uznaje się za odrębny naród, chociaż zdecydowana większość naszej wspólnoty podkreśla przynależność do narodu ukraińskiego.

Głos Zjednoczenia Łemków oraz innych organizacji wyrażany wobec władz państwowych jest ignorowany. Budzi to nasz zdecydowany sprzeciw.

Obecne działania władz państwowych i samorządowych są kontynuacją niechlubnej, powszechnie potępianej polityki narodowościowej II Rzeczypospolitej. Wówczas, pozbawiony swojej państwowości naród ukraiński, próbowano podzielić na Łemków, Hucułów i Bojków.

☞

UCHWAŁA

Delegatów II Zjazdu Zjednoczenia Łemków w Gorlicach w sprawie zwrotu lasów, zabranych nam w wyniku wysiedleńczej akcji "Wisła" w 1947 roku.

My, Delegaci na II Zjazd Zjednoczenia Lemków w Gorlicach jesteśmy wstrząśnięci informacją o planach utworzenia Magurskiego Parku Narodowego z naszych, bezprawnie zabranych nam lasów.

Wyrażamy swój głęboki ból i sprzeciw wobec decydowania o naszych sprawach bez nas.

Domagamy się kategorycznego wstrzymania prac zmierzających do utworzenia ww. parku oraz ponownego przedyskutowania tej sprawy z uwzględnieniem naszej woli i podjęcia sprawiedliwej decyzji, na którą bezskutecznie czekamy czterdzieści siedem lat.

Gorlice dn. 12–11–1994

II Zjazd Zjednoczenia Łemków
Przewodniczący Zarządu Głównego ZŁ
Wacław Szlanta

Adresatami tej uchwały byli:
Marszałek Sejmu II Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Józef Oleksy
Przewodniczący Sejmowej Komisji Spraw Zagranicznych
Pan Prof. Bronisław Geremek
Przewodniczący Sejmowej Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych
Pan Jacek Kuroń
Przewodniczący Sejmowej Komisji Kultury i Środków Przekazu
Pan Juliusz Braun
Przewodniczący Sejmowej Komisji Prac Ustawodawczych
Pan Poseł Mirosław Czech
Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa
Pan Stanisław Żelichowski
Wojewoda Nowosądecki
Pan Wiktor Sowa
Wojewoda Krośnieński
Pan Piotr Komornicki

9 ☞

Dziś po wyniszczającej akcji "Wisła" z 1947 roku dzieli się żyjących w rozproszeniu Łemków, którzy z ogromnym trudem bronią swej identyczności.

W Rzeczypospolitej Polskiej znajduje wsparcie ruch polityczny, który wykorzystuje podziały wśród Łemków, a który stawia sobie za cel rewizję granic w naszej części Europy, w tym granicy Rzeczypospolitej Polskiej.

Uznając doniosłość podniesionych przez nas spraw zwracamy się do Pana Prezydenta i Pana Marszałka o przeciwdziałanie i pomoc.

II Zjazd Zjednoczenia Łemków
Przewodniczący
Zarządu Głównego ZŁ
Wacław Szlanta

Otrzymują:
Premier Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Waldemar Pawlak
Przewodniczący Sejmowej Komisji Spraw Zagranicznych
Pan Prof. Bronisław Geremek
Przewodniczący Sejmowej Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych
Pan Jacek Kuroń
Przewodniczący Sejmowej Komisji Kultury i Środków Przekazu
Pan Juliusz Braun
Minister Spraw Zagranicznych
Pan Andrzej Olechowski
Współprzewodniczący Komitetu Konsultacyjnego Prezydentów Rzeczpospolitej Polskiej i Ukrainy
Pan Jerzy Milewski
Przewodniczący Sejmowej Komisji Prac Ustawodawczych
Pan Poseł Mirosław Czech
Prezes SA Telewizja Polska (do wiadomości TV Kraków)
Pan Wiesław Walendziak
Prezes Polskiej Akademii Nauk
Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego
Pan Prof. dr hab. Andrzej Koj
Wojewoda Nowosądecki
Pan Wiktor Sowa
Wojewoda Krośnieński
Pan Piotr Komornicki

ПОДЯКА

Головна управа Об'єднання Лемків у Польщіскладає сердечну подяку жертводавцям, що склали, в часі Другого з'їзду ОЛ дар, на будову Лемківської оселі в Ждині.

1. Від ООЛ, 7–го Відділу в Джерсі Сити переказала голова ООЛ в США п. Марія Дупляк - 500,- американських долярів, на суму 11.600.000 зл.
2. Від ООЛ, 2-го Відділу переказав п. Стефан Гованський - 200,- американських долярів, на суму - 4.640.000,- зл.
3. Пан Стефан Гованський переказав від себе - 120,- американських долярів, на суму - 2.784.000,- зл.
4. Пан Ярослав Кравчишин з Чікаго переслав від себе - 40,- американських долярів, на суму 951.200,- зл.

Всім вище названим щиро дякуємо. Охочим помагати, подаємо наше конто банкове:

Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków, Gorlice
konto BPH o. Gorlice Nr – 324816-3971–132

Головна управа
Об'єднання Лемків
П. Шафран

На сцені «Ватри '94» "Сянічок" з Сянока, кер. Маріяна Яра

! З ОСТАННЬОЇ ХВУЛІ У СОЙМІ !!

Nr 281, 3-4 grudnia 1994
GAZETA WYBORCZA

KONIEC REPRYWATYZACJI

– Jestem w PSL od dwóch lat. Byłem świadkiem licznych deklaracji składanych przez moją partię na wiecach przedwyborczych: – Zabużanie, głosujcie na nas, my zrobimy reprywatyzację. I proszę – mówi Jacek Pawlicki, poseł sprawozdawca ustawy reprywatyzacyjnej, którą wczoraj Sejm odrzucił głosami PSL, SLD, Unii Pracy i PPS.

(P) Spośród 266 obecnych na sali posłów 150 głosowało za odrzuceniem. Reprywatyzacji broniły jedynie Unia Wolności, BBWR, KPN i koło Mniejszości Niemieckiej.

Odrzucenie projektów oznacza, że w tej kadencji Sejmu i za tego rządu problem reprywatyzacji już się więcej nie pojawi – uważa poseł Pawlicki.

Dyskusja toczyła się nad projektami dwóch ustaw. Pierwsza dotyczy ponad 250 tys. osób, którym państwo zabrało mienie bez odszkodowania w latach stalinowskich oraz przesiedleńców, którzy pozostawili nieruchomości na terytorium b. ZSRR. Druga – ok. 35 tys. byłych właścicieli gruntów warszawskich.

Projekty te proponowały, by wszystko, co państwo zabrało w latach stalinowskich, zwrócić – o ile to możliwe w naturze.

Poselski projekt ustawy reprywatyzacyjnej trafił do Sejmu rok temu jako inicjatywa posłów z niemal wszystkich klubów. Do niedawna był blokowany przez rząd, który postanowił opracować kontrprojekt.

Jednak kilka dni temu premier Waldemar Pawlak poinformował marszałka Sejmu, że rząd nie wniesie własnego projektu, by – jak zapewniał – nie blokować prac w Sejmie nad reprywatyzacją.

Poselski projekt ustawy reprywatyzacyjnej zakładał szeroką reprywatyzację. Mimo to jego autorzy uważali, że koszty byłyby dla budżetu minimalne. Tam, gdzie to możliwe, mienie oddano by w naturze albo w postaci mienia zamiennego, a dopiero w ostateczności w postaci bonów reprywatyzacyjnych, które można by zamieniać m.in. na akcje prywatyzowanych przedsiębiorstw.

Ustawa nie naruszałaby interesów „osób trzecich, które w dobrej wierze" nabyły znacjonalizowany majątek (np. rolników, którzy dostali ziemię w wyniku reformy rolnej oraz zakładów powstałych na bazie znacjonalizowanych fabryk).

Prawo do rekompensaty mieliby wyłącznie obywatele polscy i ich spadkobiercy (również legitymujący się polskim obywatelstwem), którym państwo odebrało mienie z naruszeniem przepisów obowiązujących w latach 40. i 50. oraz ci, którym państwo odebrało mienie m.in. na mocy dekretu rolnego i ustawy nacjonalizacyjnej i nie wypłaciło stosownych odszkodowań (np. właścicielom majątków ziemskich, przedsiębiorcom, udziałowcom i akcjonariuszom spółek prawa handlowego, aptekarzom).

Pokaźną grupę uprawnionych stanowiliby też tzw. zabużanie, czyli repatrianci z tych terenów Polski, które po wojnie znalazły się w granicach b. ZSRR. Im rekompensaty należą się od państwa z mocy umów międzynarodowych. W praktyce mogą dziś jednak liczyć na „figę z makiem", gdyż ustawą o samorządach państwowy majątek skomunalizowano. Gminy zaś tylko w teorii mają obowiązek respektować roszczenia zabużan.

Poseł Pawlicki zarzucił kierownictwu klubu PSL manipulację. Stwierdził, że do głosu w debacie sejmowej dopuściło ono wyłącznie przeciwników ustaw reprywatyzacyjnych.

Wcześniej podczas posiedzenia klubu PSL padł nawet wniosek o wprowadzenie dyscypliny podczas głosowania. Wycofano go, gdy okazało się, że z klubu odeszłoby wówczas kilku posłów.

Jego zdaniem zarówno w jego klubie, jak i w SLD było wprawdzie po kilkunastu zwolenników odesłania projektów do komisji i dalszej pracy nad nimi. – Jest nas jednak za mało, aby osiągnąć ten cel – stwierdził.

– Projekt nie był idealny – mówi poseł Pawlicki. – Jeśli wgłębić się w szczegóły, można dojść do wniosku, że jest do d... Ale w tej chwili był to jedyny projekt stanowiący dobry materiał do dalszych prac w komisjach.

Byli właściciele zapowiedzieli po wczorajszej decyzji Sejmu, że poproszą teraz prezydenta o wystąpienie z inicjatywą nowej ustawy reprywatyzacyjnej.

Marek WIELGO

Koniec reprywatyzacji

(P) Mimo zapewnień premiera, że rząd włączy się teraz w prace nad poselskim projektem reprywatyzacji, wczoraj Sejm odrzucił go głosami PSL, SLD, Unii Pracy i PPS.

To koniec problemu reprywatyzacji w tej kadencji Sejmu – uważają zwolennicy zwrotu mienia zagrabionego przez państwo w latach stalinowskich. (mawi)

(Szczegóły – s. 22)

МІНІКОМЕНТАР:

Чи можна пояснити це, що сталося у Соймі 2–го скликання III–ої Речипосполитої?

Може традиційним у Польщі нетерпимим відношенням до українців – в тому і до української етнографічної групи лемківЯ А може потребою оборони "статус кво" на південно-східних та східних територіях Польщі (Закерзоння!!!) спричиненого депортаційно-каральною, злочинною акцією "Вісла" з дійсним наміром відукраїнізовання (етнічної чистки!!!) останніх вже клаптиків давніх величезних "кресув всходніх" РечіпосполитоїЯ А може звичайно большевицьким менталітетом та привичками депутатів Я Або може всім разом до купи ЯЯ Однак треба починати від початку!!

(лг)

ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ
Головне Правління
38-300 Горлиці

ПОСТАНОВА

Другого з'їзду Об'єднання лемків у Польщі, 12.11.1994 р. в Горлицях.

Другий з'їзд Об'єднання лемків рішає:

1. Дальше продовжувати діяння, що їх вела в минулих роках ГУ ОЛ. Ці дії були корисні для лемківської громади і не лише у Польщі.

2. Ввести зміни у статуті Об'єднання з метою його вдосконалення.

3. Підтримувати співпрацю з:

– СФЛ, надбудовою всіх лемківських організацій світу.

– Організацією Оборони Лемківщини в США, яка діє у лемківській американській діяспорі.

– Об'єднанням лемків Канади, що об'єднує лемків канадійської діяспори.

– Товариством "Лемківщина" в Україні, що діє у вільній Українській державі і зєднує жорстоко вигнаних з рідної лемківської землі та розпорошених совєтською владою по території України.

– Союзом русинів-українців в Словаччини.

– Союзом русинів і українців Сербії.

– Патріотичними організаціями інших українських етнографічних регіонів: Товариством "Надсяння", "Бойківщина", "Холмщина", що в Україні, Союзом українців Підляшшя у Польщі і тп.

4. Діяти для збереження та розвитку духової і матеріальної культури лемків, згідно з "Програмою діяльності та ідейно – організацийних зусиль Об'єднання лемків у Польщі, для відродження Лемківщини", виголошеню 8–10 жовтня 1993 року на Конгресі СФЛ у Львові. Ця програма надрукована у "Ватрі" ч–1(4) від січня 1994 р.

До здійснювання програми для відбудови та відродження Лемківщини, зобов'язані є всі лемки і всі члени ОЛ.

5. Дальше наполегливо виступати до влади РП о визнання акції "Віла" за незаконну і злочинну та вірівнання кривд нею заподіяних – депортованим. У випадку дальшої відмови з боку державних влад полагодити задовільно представлені проблеми, звернутись зі скаргою до Трибуналу та Ради Європи у Страсбурзі.

6. Продовжувати заходи, мимо неприятливих умовин, про привернення давних історичних назв місцевостям, яким змінено їх – спольщуючи, по акції "Вісла", в часах ПНР.

7. Усправнити діяння Комісії покривджених акцією "Вісла", що є покликана при ГУ ОЛ – 15 грудня 1991 року, в тому й Товариство "Руска Бурса".

8. Зберігати память про тих що боролися а також що віддали життя за волю народу без огляду в яких арміях служили.

Опікуватися беззахисними нині т.наз. "добровольцями в "Красну армію"" яким не признають комбатантських прав.

Опікуватися памятниками вбитих в боях або помордованих під час окупації.

9. Опрацювати та здійцнювати програму відзначення сумних роковин депортації українського (в тому і лемківського) населення до УРСР і Західньо–Північні землі Польщі акцією "Вісла".

10. Наполегливо добиватися у компетентних чинників влади, організацій, наукових інститутів заперестання антиукраїнських діянь, поширювання лемківського сеператизму – політичного русинізму.

11. Заохочувати випусників гумаітарних наук, передусім історичних та філологічних чи соціологічних, докторантів до піднімання тем зв'язаних з історією, культирою, діялектом, суспільними та господарчими діями лемківського реґіону, щоби дати свідоцтво правді й протиставитися ненауковим, баламутним теоріям, брехливим працям, що на ті теми появляються широко в багатьох вищих школах та університетах Польщі.

12. Опрацювати далекосяжну програму відбудови національної свідомості у лемківському суспільстві та систематично її реалізувати.

13. Систематично поширювати у місцях проживання лемків українське шкільництво, творити гуртки художної самодіяльності.

14. Розвивати в міру фінансових можливостей, видавничу діяльність народної творчості і наукових праць.

15. Розпрацювати програму забудови на площі, призначеної під організування щорічного Свята лемківської культури - "Ватра", з призначенням місця на зорганізування Музею лемківської матеріальної культури.

16. Співдіяти з Товатиством "Лемківщина" в Україні при організації лемківських "Ватр" у Ждині.

Горлиці, 12 лустопада 1994 р.

З уповажнення делегатів з'їзду
Голова ГУ ОЛ
Василь Шлянта

Секретар ГУ ОЛ
Петро Шафран

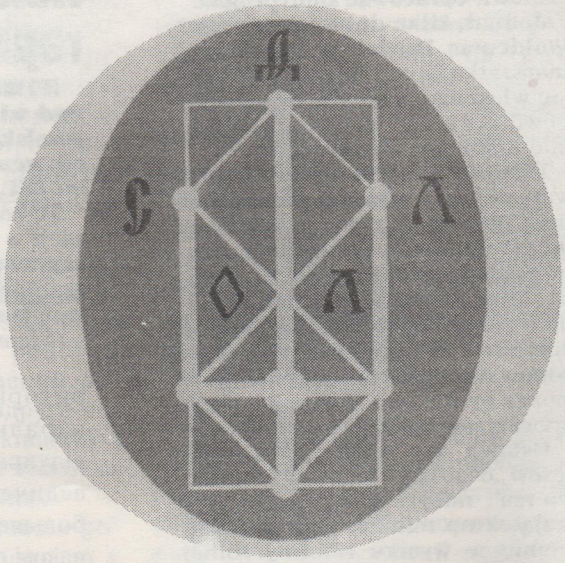

Значок "СФЛ–ОЛ"

Володимир Кочерга

БІДНИ ЛЕМКИ

Бідни лемки в ден і в ночи,
бо їм дує вітер в очи
і предуват тим сумління,
котри мают слабе коріня
Кажди нарід би не вмерти,
стоїт на твердим фундаменті,
котрий тримат го в опіці,
позвалят прежити навалниці.
Нам лемкам, треба повісти,
же любиме в біду лізти.
Часом тіж і з гордости,
не тримамеся єдности.
Подув вітер аж з Росиї,
зродилися русофіли,
а пізнійше жалували,
як в табори їх загнали.
Потім зявився одновитель.
Лемко–Союзу заложитель.
Його Гунянком звали,
Москалям ся запродали.
Тепер творятся лемкознавці.
Їх поперают псевдо-науковці.
Під знаком лем-народности.
Тягнут они до польскости.
Што доброго тим зробили
тилько лемків поділили.
Од азбуки "ї" забрали
і так мову "поліпшали".
Братя лемки розум майме,
Обєднаня ся тримайме.
Оно діє не в сепарації,
а в Світові Федерації.
Оно має програм такі,
З Материнком нас єднати.
Бо ми діти велького народу.
Потомки руского роду.
Не даймеся обдурювати,
од коріня одривати,
бо заженут нас в пусте поле,
як вітер "перекотиполе".
Ти Андрію і Василю,
зробте таку подію.
Подайте собі руки на згоду,
для добра нашого народу.
Най ся згода пробудит.
Нарід нас зле не судит.
Разом треба ся старати,
"Руску Бурсу" одобрати.
Освіту нам треба творити,
"Руску Бурсу" оживити.
Діти най вчатся рідной мови.
Вигнанці вертают в гори.
Як будете на вигнаню мешкати,
Хто буде Лемківщину однавляти?
Треба в Ждині замешкати
Лемківску оселю будувати.

Шановна Редакція журнала "Ватра"

Звертаюсь до Вас ось в такій справі:

Случайно попала мені в руки ваша "Ватра". Вже Десята!

На останній її сторінці змалювана карта Лемківщини з таким закликом: Пишите, редагуйте "Батру" з нами. Буде краща! Наш адрес:

ZG ZŁwP
Gorlice, ul. Kołłątaja 20/3

По цьому адресу звертаюся до Вас з проханням: Хочу стати вашим постійним передплатником і читачем, тому прошу письмово поінформувати мене, в який спосіб в найкоротшому часі могла б я це здійснити.

Я педагог – учителька, вже пенсіонер, але все, що відноситься до Лемківщини мене завжди цікавит і хвилює.

Я сама переселенка з Польщі з 1946 р., вправді не з самої Лемківщини але трохи ближче з Бойківщини від Сянока. Але Лемківщину, а особливо Горличчину знаю дуже добре. Села такі, як Чорне, Радоцина, Незнайова, Граб - для мене майже рідні, в цих селах довгі роки, ще перед війною, працювали вчителями мої рідні: сестра, двоюрідні брати, швагер т.і. З молодості майже кожні вакації я мандрувала в Горличчину і там проводила дозвілля на лемківських горах, долах і потоках. Тому мені все, що залишилося в пам'яті з тих часів, для мене дороге, незабутнє і тому зараз хотіла би знати все, що твориться в цих горах, селах, чи є там ще життя, чи все пішло в непам'ять.

Може Вам колись зустрінуться люди, які пам'ятають прізвища моїх рідних, які жили і працювали на Лемківщині, а зараз вже давно відійшли "ад патрес", но пам'ять про них вічна.

Це 1. Стефанія Чертежинська – по чол. Павлишин - вчит. в Чорнім.

2. О. Юрій Павлишин – священник, Декан Горличчини, муж моєї сестри Стефанії – Настоятель церкви в Чорнім.

3. Юрій Полошинович - вчитель в Грабі – переселен. в зєльоногурске воєв.

4. Володимир Полошинович – учитель в Кривій – також переселений, помер в Києві.

Ще багато, багато моїх рідних і знайомих залишили Лемківщину і розійшлися по білому, широкому світу.

Вибачайте, що я відійшла від основної теми і так широко розписалася про свої справи. Вертаю до попередної теми.

Ще раз прошу докладно поінформувати мене, в який спосіб я зможу нав'язати контакт з Вами, щоб змогла я регулярно одержувати Вашу "Ватру" чи інші журнали чи газети, з яких могла б я взнавати все, що зараз діється і чим живе незабутня Лемківщина.

Пишіть докладно на адресу:
Україна
Івано–Франківська обл.
М. Калуш
Вул. Ковжуна, д. 3, кв. 5
Чертежинська Ольга

Вельмишановна Пані Ольго!

Вашого листа одержали з запізненням. ВисилаємоВам "Ватру" ч.1/8 січень 1995. Якщо зможете напишіть нам Ваші спомини про людей, події, місця на Лемківщині. Радо помістимо також Ваші і Ваших Рідних фотографії, також старші вже – історичні. Обов'язково повернемо. Пишіть на адресу:

M. Kowalski
Armii Ludowej 16/5
66-400 Gorzów Wlkp., Polska

Бажаємо доброго здоров'я в Новому Році 1995. Будемо вдячні за кожну вістку від Вас.

Редакція "Ватри"

ДИТЯЧА СТОРІНКА

ЧИЯ ХАТКА КРАЩА?

(Равлик)

(Черепаха)

(Шпак)

(Ремез)

(Білка)

(Лисиця)

(Лелека)

(Ластівка)

(Бобер)

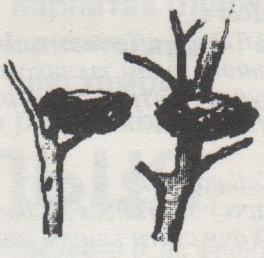

(Гайвороння)

Кожен край має свій звичай

МАҐІЧНИЙ КВАДРАТ

	1	2	3	4
1				
2				
3				
4				

1. Поставлений над річкою
2. Ім'я дівчинки
3. Виконує це польовий коник
4. В музиці

Писали про ІІ-гий З'їзд Об'єднання Лемків у Горлицях:

Стаття заміщена в кроснянському тижневику "Нове підкарпаття" у Нр. 47 (73) від 23 листопада 1994 року.

NA ZJEŹDZIE W GORLICACH

ŁEMKOWIE SKARŻĄ POLSKĘ

Nie jest chyba przypadkiem, że II Zjazd Zjednoczenia Łemków odbył się w Gorlicach po Święcie Niepodległości Polski. Organizacja ta będąca reprezentantem (nie jedynym) stutysięcznej rzeszy Łemków rozsianych po całym kraju, deklaruje pełne poszanowanie obowiązujących praw. Dotychczasowe działania, z powodu zupełnej, zdaniem zjednoczenia, nieskuteczności, doprowadziły Łemków do zaskarżenia Rzeczpospolitej Polskiej do Rady Europy w Strasburgu.

ŁZY, KTÓRE PRZELAŁY CZARĘ GORYCZY.

Przybyli do Gorlic delegaci w, wystosowanym do Lecha Wałęsy liście, wyrazili zaniepokojenie wyraźną zmianą polityki państwa wobec mniejszości narodowych, szczególnie w odniesieniu do ukraińskiej grupy etnicznej - Łemków. Uważają oni, że w ostatnim okresie nasiliły się działania organów władzy państwowej i samorządowej oraz części środowisk naukowych - wspierane przez publiczne środki przekazu, a zmierzające do odcięcia Łemków od tysiącletniego dziedzictwa Rusi-Ukrainy. Zdaniem delegatów sztucznie wzmacnia się, a niekiedy nawet inspiruje, różnice występujące w tej społeczności. Wszystkich Łemków uznaje się za odrębny naród, chociaż część z nich podkreśla przynależność do narodu ukraińskiego. Głos Zjednoczenia Łemków oraz innych organizacji, wyraźny wobec władz państwowych, jest ignorowany, co budzi zdecydowany sprzeciw.

Obecne działania władz państwowych i samorządowych są kontynuacją niechlubnej, powszechnie potępianej polityki narodowościowej II Rzeczypospolitej. Wówczas, pozbawiony swojej państwowości naród ukraiński próbowano podzielić na Łemków, Huculów i Bojków. W Polsce znajduje wsparcie ruch polityczny,„który wykorzystuje podziały wśród Łemków i stawia sobie za cel rewizję granic w naszej części Europy, w tym granicy Rzeczypospolitej Polskiej - uważają członkowie zjednoczenia.

POLITYKA MINISTERSTWA KULTURY I SZTUKI

W Gorlicach szczególnie ostrej krytyce poddano działalność Ministerstwa Kultury i Sztuki. Wzrost temperatury zjazdowych obrad, wywołały spekulacje na temat zagadkowego odejścia ze stanowiska dyrektora Biura do Spraw Mniejszości Narodowych, Bogumiły Berdychowskiej.

Samo Ministerstwo jawi się w wyrażonej przez delegatów opinii jako jeden z głównych czynników destrukcyjnych. W bieżącym roku Ministerstwo Kultury i Sztuki nie przyjęło zaproszenia Zarządu Głównego Zjednoczenia Łemków na największą imprezę kulturalną - Łemkowską Watrę w Zdyni koło Gorlic. Wiceminister Michał Jagiełło, uczestniczył natomiast w „Watru na wygnaniu", którą w Michałowie w woj. legnickim, zorganizowało Stowarzyszenie Łemków, stawiające sobie za cel uznanie Łemków za odrębny naród.

Fakt ten został odebrany przez działaczy zjednoczenia jako jednoznaczna deklaracja polityczna, za którą poszły daleko idące obietnice znacznego wsparcia finansowego, Stowarzyszenia Łemków.

LASY CZYLI MAGURSKI PARK NARODOWY

Wieloletnie starania Łemków o zwrot zabranych im w 1947 roku, (w wyniku wysiedleńczej akcji „Wisła"), lasów nie przyniosły żadnych rezultatów. Ta ewidentna krzywda nie została jak dotąd naprawiona, a wszystko wskazuje na to, że tak już pozostanie. Dotychczasowe dyskusje o reprywatyzacji, dziwnie jakoś omijały ten temat. Tymczasem na terenach Beskidu Niskiego, jest tworzony Magurski Park Narodowy obejmujący częściowo lasy odebrane Łemkom.

W podjętej przez Zjazd uchwale czytamy: „...jesteśmy wstrząśnięci informacją o planach utworzenia parku. Wyrażamy swój głęboki ból i sprzeciw wobec decydowania o naszych sprawach bez nas.

Domagamy się kategorycznego wstrzymania prac zmierzających do utworzenia w/w. parku oraz ponownego przedyskutowania tej sprawy z uwzględnieniem naszej woli i podjęcia sprawiedliwej decyzji, na którą bezkutecznie czekamy 47 lat."

CENTRALNY OBÓZ PRACY - JAWORZNO

Uwięzienie osób narodowości ukraińskiej, w tym Łemków, w Centralnym Obozie Pracy w Jaworznie było jednym z elementów przeprowadzonej przez polskie władze, deportacyjnej akcji „Wisła" w 1947 roku. W ramach przygotowań do wysiedlenia Biuro Polityczne PPR podjęło decyzję o przeznaczeniu obozu w Jaworznie, który do 1945 roku pełnił rolę filii obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu, na miejsce uwięzienia ludności ukraińskiej.

Od maja 1947 roku do marca 1949 w obozie internowano ponad 3800 osób, w tym ponad 700 kobiet i kilkanaścioro dzieci. Aresztowanych poddawano torturom i wyniszczającej, niewolniczej pracy. W obozie panował głód. W wyniku represji ponad 160 osób zmarło.

Niezmiennym postulatem ludności ukraińskiej jest likwidacja następstw akcji „Wisła", w tym zadośćuczynienie osobom represjonowanym w obozie w Jaworznie. Dotychczasowe starania o objęcie przepisami Ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego - więźniów COP w Jaworznie nie przyniosły rezultatu. W związku z planowaną debatą sejmową nad sprawozdaniem Komisji Polityki Społecznej o rządowym projekcie ustawy o zmianie tej ustawy delegaci zjazdu zwrócili się do Marszałka Sejmu Józefa Oleksego o poparcie wniosku w sprawie objęcia przepisami ustawy osób narodowości ukraińskiej więzionych bez wyroku sądowego w COP - Jaworzno.

Przedstawione zagadnienia stanowią tylko część tematów omawianych na II Zjeździe Zjednoczenia Łemków, który odbył się 12 listopada w Gorlicach. Uważając, że wiele spraw pozostaje przez władze polskie, ciągle niezałatwionych. Łemkowie ze Zjednoczenia zdecydowali zgłosić swoje roszczenia w Strasburgu.

(dn)

* * *

Stanowisko Zjednoczenia Łemków - wyrażone na gorlickim zjeździe - budzić może emocje i zastrzeżenia. Nie jest zamiarem redakcji rozpalanie narodowościowych antagonizmów i niechęci. Dystansując się od oceny roszczeń Zjednoczenia uznaliśmy, że nie wolno pomijać wydarzeń z naszego regionu, ani też ignorować poglądów, które - jak w tym przypadku - upowszechniane są także poza granice Polski.

Писали про II-гий З'їзд Об'єднання Лемків у Горлицях: Стаття заміщена в краківській ґазеті "Ґазета краковска" в номері 270 від 24 листопада 1994 року:

"Gazeta Krakowska" CZWARTEK, 24 LISTOPADA 1994 R. — NR 270

Łemkowskie postulaty

❑ Zwrot lasów ❑ Uprawnienia kombatanckie
❑ Pomoc dla oświaty i kultury

Migawka z tegorocznej „Łemkowskiej Watry"

W Gorlicach podczas niedawnego II Zjazdu Zjednoczenia Łemków delegaci wystąpili m. in. z pismem do prezydenta RP Lecha Wałęsy przeciwko tworzącym się w Beskidzie Niskim granicom Magurskiego Parku Narodowego, zlokalizowanego po części na obszarach lasów, stanowiących ongiś łemkowską własność. Naprawienie krzywd, zwrot lasów skonfiskowanych w efekcie akcji „Wisła", rekompensata za bezprawną, jak twierdzą działacze zjednoczenia, deportację obywateli narodowości ukraińskiej, w tym i Łemków z terenów wielowiekowego osiedlenia w południowo-wschodniej Polsce — to od dawna powtarzane i sygnalizowane władzom postulaty. Problem ten rozwiązać może w jakiś sposób ustawa reprywatyzacyjna.

Zakrojona na szeroką skalę akcja wojskowa wymierzona przeciwko Ukraińskiej Powstańczej Armii dotknęła również, niezgodnie z konwencją haską i genewską, niewinną ludność cywilną. Akcję repatriacji władze uzasadniały jako historyczną konieczność i powoływały się w późniejszej propagandzie m.in. na obrazy z filmu „Ogniomistrz Kaleń".

Żyje jednak jeszcze sporo osób pamiętających dramatyczne, często krwawe okoliczności przymusowego wysiedlenia, pod lufami karabinów żołnierzy KBW.

— Są w ojczyźnie rachunki krzywd — mówili delegaci domagając się też zadośćuczynienia moralnego i materialnego ofiarom i więźniom powojennego obozu w Jaworznie. Gehenna w tym obozie dotknęła ok. 4 tys. osób, według badań Eugeniusza Misiły z PAN, zginęło w nim 152 Łemków. Chodzi teraz, wyartykułowane w kolejnej petycji — tym razem do marszałka Sejmu — o przyznanie praw podobnych, jakie mają ofiary prześladowań hitlerowskich i stalinowskich. W Gorlicach dobrze oceniono działalność oświatowo-kulturalną zjednoczenia: język i kultura łemkowsko-ukraińska są obecne w 12 oddziałach szkolnych, a największym przeglądem dorobku zespołów i grup folklorystycznych jest tradycyjnie organizowana w lipcu w Zdyni „Łemkowska Watra". Działacze łemkowscy liczą na szerszą, bardziej odczuwalną niż do tej pory pomoc władz państwowych w krzewieniu oświaty i kultury, fundamentów ich narodowej tożsamości

Jerzy Leśniak

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

10.09.1994

Вельмишановний п. Ковальський!

Радий повідомити, що отримав від Вас усі номери "Ватри". Безмежно вдячний Вам за турботу і за так притягаючі сторінки журналів.

Кожен видрукований матеріал жадібно абсорбується нам'яттю і потішає змістом, соковитістю та барвами слів. Є що почитати і чим поповнити свою духовність. Прямуйте по шляху розквіту та виростання на потіху людям і долі.

Висилаю кілька віршів. Якщо підійдуть для друку, радий буду дуже бо стануть спонукою писати ще й ще.

Що стосується мого будення, то воно пливе старим руслом. Закінчилось літо зернодайне, малинове. Тепер вже осінь грибна. Ходжу трохи по лісах покіль ноги носять, бо ліс прибавляє ще здоров'я. В хаті усі почуваються бадьоро, при силі.

Бажаю і Вам лишень усього доброго, потішного, теж саме Сімї, Родині, знайомим. Ще раз щиро дякую за добродійство.

З пошаною
І. Головчак

З нагоди 50-тих роковин затяжних боїв, осінню 1944 року, у Карпатах (Лупківський та Дуклянський перевали) в яких брали участь по стороні Червоної армії і сини Лемківщини, Редакція печататиме цикл статтей зв'язаних з цею темою. Редакція просить зацікавлених надсилати свої спогади або рефлексії.

БАТЬКО ДОБРОВОЛЬЦЯ

Іван ХОМКА, син Григорія Хомки з Команчі, як 21-річний парубок пішов "добровольцем" в Красну армію у жовтні 1944 року, зараз як війська Червоної армії – І-шої Армії гвардії ген. полк. Андрія Антоновича Гречка звільнили Команчу з–під гітлерівської окупації.

Григорій Хомка – батько молодого червоноармійця, що згинув у боях в Карпатах – розказував у 1969 р. про події з-перед 25–тьох років. Григорій Хомка бувала у світі людина, знаний був не лише у Команчі. Віритися не хотіло, що в Григорія Хомки стукнула тоді вже вісімдесятка, бо виглядав на шістдесятькілька років і явився як зразковий представник гірського племені – здоровезний, достойний гірняк.

Тут треба пояснити, що коли війська Червоної армії звільняли з–під німецької окупації територію, що її заселювали наші люди, зараз спеціальні відділи (НКВДЯ) розпочинали серед нашого суспілства наполегливу агітацію та дії (нахабні та докучливі!!) для залучення максимальної кількості мужчин в лави Красної армії, та щоби чим скоріше відправити їх на фронт.

Молодий червоноармієць – Іван Хомка брав участь в боях за Лупківський перевал, боровся зі своїм підвідділом за проложення дороги через Головний карпатський хребет на Словаччину (треба пам'ятати, що в тому часі в Словаччині тривало комуністично-національне повстання о значному мілітарно-стратегічному значінні) і загинув в боях за звільнення Кошиць в лісах над рікою Тирнавою на захід від Січовець.

В літі на селі люди не мають часу на розговори. Тому пішли ми з п. Григорієм Хомкою в поле на сіножать. По дорозі п. Григорій Хомка розговорюється. Але до воєнних справ волів би не вертати – однак, як покажеться, мимо того верне! Батківське серце болить за сином без огляду на це скільки літ не минуло би від його втрати. Важко батькові про це згадувати, говорити. Вже волить розказувати про своє, повне злиднів, гірке — типове для наших гірняків – життя.

☞

80-літній Григорій Хомка вибирається на сіножать.
Фото Л. Галь, Команча, липень 1969

Як 18–цятирічний парубок Григорій Хомка виїздить на заробіток в Америку. Біда в наших карпатських горах, на Лемківщині, під "ласкавим" володарюванням "милостивого" цісаря і короля Франца Йосифа виганяла з рідних хат десятки тисяч людей в світ за хлібом. В Америці були вже старші брати Григорія Хомки. При їх помочі влаштувався на роботі в металургійному заводі. Праця там була дуже тяжка і виснажуюча. Емігрантам дають найгіршу, найнебезпечнійшу і найнижче платну роботу. По чотирох роках умирає в Команчі батько братів Хомків. Мати взиває синів до повороту домів. Старші брати радят молодшому вертати і обняти батківську господарку. Самі рішились вже зістати в Америці. Григорій Хомка вертає домів у 1912 році, але працювати на батківщині на довелося. "Милостивий" австроугорський цісар і король та його міністри задумали "ущасливити" своїм "ласкавим" володінням південних слов'ян. Треба отже "гарматнього м'яса" проти непокірних і нескорих у цісарський "рай" босняків та герцеговинців. Григорія Хомку мобілізують в австроугорську армію і після місячного військового вишколу у військовій частині у Сяноці через Лупків – Будапешт спрямований зістає до 45–того інфантерійського регіменту (полку піхоти) в Босні й Герцеговині, де Австро–Угорщина придушувала тоді волелюбні народи. Григорій Хомка служить як солдат помічних військових частин, що спомагали жандармські військові відділи, що поборювали – пацифікували гордих босняків. Тут Григорій Хомка бере практичну, криваву лекцію перфідної австро–угорської політики "розділяй і володій". Тут росте його політична свідомість. Тут вивчає на практиці хижацьку суть загарбницької державної політики, здійснюваної мілітарними засобами. Бо, щоб собі улекшити завдання підкорення босняків, австро–угорські, цісарсько–королівські провокатори викликуют братовбивчу, релігійну боротьбу – що, як правило, є найбільш жорстокою і, в найвизшій степені, не підкоряється логіці та здоровому глуздові – між мешканцями Босні. Мусульмани і католики вирізують православних і навідворот, вміло нацьковувані одні на одних австроугорськими агентами. А всіх їх разом і кожного з осібна, де могли, були цісарсько–королівські війська австроугорської монархії.

Та біді не було кінця. Приходить гаряче літо 1914 року: в Сараєві 28 червня сербські революціоністи (Гаврило Принцип з товаришами) доконують успішного атентату, вбивають австрійського наслідника цісарсько-королівського престолу ерц-герцога (архикнязя) Франца–Фердинанда і його дружину. Відлуння зі столиці Босні і Герцеговини потрясає світом. Є кінець липня – початок серпня (28 липня 1914 року Австро–Угорщина виповідає війну Сербії (вибухає І–ша Світова війна), а до 4 серпня, коли Англія проголосила війну Німеччині, всі головні держави Європи били вже в стані війни між собою. 45–тий інфантерійський регімент, що в ньому служив Григорій Хомка, спрямовують на італійський фронт. Тут Григорій Хомка проходить всі злидні, які довелось перенести від 1914 по 1918 роки десяткам чи сотням тисяч наших гірняків приодітих в солдатські шинелі в службі "найяснійшого імператора" на тому з найгірших фронтів. Домів вертає у січні 1919 році, після 7–ох років воєнної служби. Пішов з дому молодим парубком – вертав 30–тирічним мужчиною, виснаженим фронтовими злиднями та воєнною бідою. Спокою однак далі нема. В Команчі велике оживлення. Андрій Кир, Андрій Гаргай, Федір Майкович та Федір Борущак з Вислока відбувають наради зі студентами, що приїздять зі Львова, з Перемишля. Скликують віча. Провадиться "Команецька справа" (мова про "Команецьку лемківську республіку", що повстала на хвилі народних, визвольних стремлінь народів австро–угорського цісарства після розпаду Австро–Угорщини). Та ось нова біда. Ведеться польсько-українська війна. Польські патріотичні сили в старих, шляхетських традиціях – стремліннях до відбудови ягайлонської, польської імперії, внаслідок розпаду цісарсько-королівської Австро–Угорщини та під впливом революційних подій у російській імперії, а особливо кличів большевицької агітації, могли приступити до відбудови своєї національної держави як домінуюча сила при владі, але замість зібрати сили суспільства й піти в поміч братам на Шлеську (Сілезії) та Приморію і Мазурах, що боролись з німецьким – пруським гнітом гакатистської провенієнції в чергових повстаннях за єдність і цілість польських земель, пішли війною проти тільки що повсталої, після 569–тьох років неволі (від загарбання Галицько – волинського князівства польським королем Казимиром Великим у 1349 році), подібно як і Польща, української галицької республіки – ЗУНР (Західно–української народної республіки), здійснюючи свої мрії про ягайлонському – хочби ограниченому – володіння Польщі на Сході. В Команчу приходять легіоністи. Палять хати активістів "Команецької республіки". За голову Кира назначено було нагороду. Андрій Кир хорониться на Словаччині. Опісля тікає туди і його жінка зі сином.

(Далі буде)

Ярослав Трохановський

Уродився 19.02.1940 р. в Білцаревій, пов. Новий Санч (зах. Лемківщина). До повороту тата з війни осінню 1946 р. виховувався тільки з мамою. В 1947 р. в акції "Вісла" виселений разом з батьками на Західні Землі Польщі до села Пархув в пов. Любін Лігницький, де і розпочав навчання в початковій школі. В 1951 р. батьки перейшли до села Тшмєль в тому ж повіті. Продовжає навчання в Шклярах Дольних. В 1955 р. розпочав науку в Державній Школі Музичній І ст. в Лігниці в класі скрипки. Вчився також в класі бляшаних духових інструментів на трубці. В роках 1958–1960 був членом лігницького мішаного хору УСКТ. В 1960 закінчив школу. В роках 1959 до 1965 з перервою на військову службу працював вчителем в Музичній Школі в Яворі в класі скрипки і грав як скрипаль в Лігницькій Симфонічній Орхестрі. Рівночасно студіював і закінчив Вакаційну Студію Людового Інституту Музичного в Лодзі під кер. проф. Лясоцького.

В 1960 р. Ярослава покликали до військової служби в Офіцерській Школі Радіотехнічній Військ Льотнічих в Єленій Горі, де грав в духовій орхестрі як вальторніст і у військовій оперетці як І скрипаль. За згодою коменданта школи продовжував дальшу науку в Державній Музичній Середній Школі ІІ ст. в класі вальторна і скрипки в Валбжиху, доїзджаючи 60 кілометрів.

У 1965 р. зорганізував Лемківський Народний Хор з орхестром в селі Лісєц, Любінського повіту, який брав участь в 1965 р. в І Фестівалі Української Пісні і Музики в Сяноці і проіснував до 1968 р., даючи ок. 35 концертів в тодішних воєвідствах вроцлавському і зеленогірському. В 1965 р. розпочав науку в Заочній Студії для інструкторів аматорсько-художнього руху у Вроцлаві а екзамен склав в 1968 р. в Новому Санчі і одержав кваліфікації музичного інструктора.

У 1968 р. ГП УСКТ заангажувало Ярослава старшим музичним інструктором в тодішньому ряшівському воєвідстві. Ярослав повернув на Лемківщину і замешкав у Білянці к. Горлиць. Організував співочі і музичні ансамблі в Бортнім, Полянах к. Дуклі, Грабі, Конечні, Ждині, Ганчові, Лосі. Відновив діяльність ансамблів в Зиндранові і Білянці, де вів інструктаж.

Ярослав Трохановський.

Фото В. Роспондек, Краків

Осінню 1969 р. з тих колективів зорганізував Репрезентаційний Художній Ансамбль "Лемковина". Того ж року одружився зі Стефанією Бортняк, родом зі зеленогірського воєвідства, донькою вигнанців з Лемківщини.

У 1973 р. за підписання петиції до центральних влад його звільнили з роботи і він примушений обставинами вдруге покинути Лемківщину і замешкати в тестів на Західних Землях.

Не знайшовши роботи за професією у 1974 р. іде на роботу в Гуті "Глогув" як "виміеніацз електрод", де і тяжко працював до осені 1976 р.

Вернув на Лемківщину до Білянки, ремонтує хату і кличе з заходу маму і брата а згодом свою родину. Через два роки не міг знайти жодної платної роботи. Помимо цього працював суспільно над відновленням "Лемковини". Врешті ГП УСКТ в січні 1980 Заангажувало його на 1/2 етату і в травні 1980 р. "Лемковина" знов почала концертувати. Але ото з кінцем 1981 р. ГП УСКТ не відновило ангажу і щойно в січні 1982 р. прийняли його до роботи в Гмінному Осередку Культури в Горлицях, де вів духовий орхестр і інші колективи. Тепер увесь вільний час присвячував "Лемковині", яка концертувала в багатьох культурних осередках Польщі, брала участь в оглядах і фестівалях, провела художнє турне на Західних і Південних Землях Польщі.

В серпні 1983 р. під патронатом "Лемковини" спільно з Володиславом Грабаном і Петром Трохановським зорганізували в селі Чарна біля Устя Руського (Горлицького) Пленерові Варштати ансамблю під назвою "Лемківська Ватра". Тут Ярослава обрали "Лемком Року 1983". Імпреза набрала величезного розмаху а "Лемковина" патронувала її через чергових 8 років і удосконалювала свій художній рівень. Орхестр "Лемковини" побільшився до 12 осіб а хор нараховував близько 50.

В травні 1985 в студіо Краківської Філармонії награли першу пластинку "Лемковини".

На переломі вересня-жовтня 1987 р. "Лемковина" проводила з великим успіхом художне турне по Америці і Канаді, даючи 25 концертів, здобуваючи високе признання і славу.

В 1988 р. "Лемковина" святкувала ювілей Хрещення Руси-України. Ярослав підготовив для ювілею гімн "Молитва Володимира".

У 1989 р. "Лемковина" брала участь в XXXVI Святі Культури русинів-українців в Словаччині а в 1990 р. в І–му Фестівалі української діяспори "Громада" у Львові, де "Лемковина" стала одним з лавреатів-переможців.

В Польщі надійшли зміни державного порядку. Ярослава звільнили з роботи в Осередку Культури. Він підупав на здоров'ю і осінню того ж року був примушений перервати дійальність ансамблю. Півтора року

DEFINIOWANIE DEMOKRACJI

Rządy ludu

Demokracja może być słowem znanym większości, ale jest koncepcją źle rozumianą i źle używaną w czasach, kiedy zarówno totalitarne reżimy jak i wojskowe dyktatury starały się zdobyć sobie popularność ogółu poprzez przywłaszczanie sobie demokratycznych haseł. Jednakże siła demokratycznej idei wywoływała również w historii najgłębsze i najbardziej poruszające przykłady ludzkiej woli i intelektu: począwszy od Peryklesa w starożytnych Atenach po Vacława Havla we współczesnej Czechosłowacji, od Deklaracji Niepodległości Thomasa Jeffersona w 1776 roku do ostatnich przemówień Andrieja Sacharowa w 1989 roku.

Zgodnie z definicją słownika, demokracja to "rządy ludu, w których władza najwyższa jest w rękach ludu i przez niego bezpośrednio lub przez wybranych przedstawicieli sprawowana w systemie wolnych wyborów". Według Abrahama Lincolna, demokracja to rząd " ludu sprawowany przez lud i dla ludu".

Wolność i demokracja są często używane wymiennie, ale te pojęcia nie są synonimami. Demokracja jest faktycznie zbiorem koncepcji i reguł o wolności ale składa się również ze zbioru praktyk i procedur, które ukształtowały się na drodze długiej i krętej historii. Krótko mówiąc, demokracja jest **instytucjonalizacją** wolności. Z tego względu możliwe jest zidentyfikowanie poddanych próbie czasu podstaw konstytucyjnego rządu, praw człowieka, równości wobec prawa, które każde społeczeństwo musi posiadać, aby mogło nazywać się demokratycznym.

Demokracje dzielą się na dwie podstawowe kategorie: bezpośrednią i przedstawicielską. W przypadku dmokracji bezpośrednich, wszyscy obywatele, bez pośrednictwa wybranych lub wyznaczonych urzędników, mogą uczestniczyć w podejmowaniu decyzji publicznych. Taki system jest oczywiście praktyczny tylko w przypadku małych grup ludzi – w społecznościach, radach plemienia, lub w lokalnej jednostce związków zawodowych, gdzie członkowie mogą zbierać się w jednej sali aby rozpatrywać sprawy i podejmować decyzje drogą ugody lub większością głosów. Starożytnym Atenom, pierwszej demokracji świata, udało się utrzymać demokrację bezpośrednią na zgromadzeniu, które mogło liczyć nawet do 5000 i 6000 osób – być może maksymalną liczbę osób, która może fizycznie zebrać się w jednym miejscu i bezpośrednio obradować.

Współczesne społeczeństwo, w związku ze swoim rozmiarem i złożonością, nie daje wiele możliwości wprowadzenia demokracji bezpośredniej. Nawet w północnowschodnich rejonach Stanów Zjednoczonych, gdzie zebranie miasteczka Nowej Anglii jest uświęconą tradycją, większość społeczności jest zbyt liczna, aby wszyscy mieszkańcy mogli zebrać się w jednym miejscu i głosować bezpośrednio w sprawach, które mają wpływ na ich życie.

Dzisiaj najczęściej spotykaną formą demokracji, zarówno w miasteczku liczącym 50000 mieszkańców jak i w narodzie liczącym 50 milionów obywateli, jest demokracja przedstawicielska, w której obywatele wybierają urzędników upoważnionych do podejmowania decyzji politycznych, formułowania praw, kierowania programami dla dobra publicznego. W imieniu ludu, tacy urzędnicy mogą rozważać złożone sprawy publiczne w przemyślany i systematyczny sposób, co wymaga poświęcenia czasu i energii i jest często niepraktyczne w przypadku znacznej większości obywateli.

Sposoby, w których tacy urzędnicy są wybierani, mogą się zasadniczo różnić. Na szczeblu narodowym na przykład prawodawcy mogą być wybierani w okręgach, z których każdy wybiera jednego przedstawiciela. Alternatywnie, w systemie proporcjonalnego przedstawicielstwa, każda partia polityczna jest reprezentowana w ustawodawstwie proporcjonalnie do procentów wszystkich głosów w skali narodowej. Proporcjonalne i lokalne wybory mogą odzwierciedlać takie narodowe modele lub też mogą wybierać swoich przedstawicieli w mniej formalny sposób, przez jednomyślność grupy zamiast

☞

безуспішно шукав роботи, врешті в квітні 1993 р. його приняли до роботи на 1я2 етату в Воєвідському Осередку Культури в Новім Санчі. Він вже на початку того року зорганізував новий молодіжний ансамбль і відновив діяльність "Лемковини", але... радість не тривала довго, бо з початком 1994 р. йому не відновили "ангажу" і він залишився "на леді".

В червні 1994 р. Ярослав ще дальше безуспішно шукав роботи і невідомо, як довго це ще буде тривати.

Помимо цього не перервав праці з ансамблем, бо "збурити дашто можна дуже скоро, але одбудовати трудніше".

В 1994 році приходят ювілеї:

– 35 років його діяльності на ниві культури і інструкторської праці,

– 25 років діялності "Лемковини",

– 25 ліття – "срібний ювілей" – подружого життя.

В доробку Ярослава ок. 200 записів і обробок лемківських, українських, польських і інших пісень:

– на мішаний хор "а цапелла" і з супроводом орхестру, квартети, тріо, дуети і інші,

– композиції:

– до слів І. Русенка: "На Лемковині" і "Глянь Боже оком на Лемковину" (Молитва–гімн),

– "Молитва Володимира" – гімн на честь 1000–ліття хрещення Руси-України,

– музику до п'єси І. Русенка "Вертеп в Карпатах" і до слів І. Русенка "Лемки" – на мішаний хор і орхестр,

– лемківський весільний марш – на камерний орхестр і багато інших.

Ярослав сам і з "Лемковиною" награли кількадесять авдицій в радіо і телебаченні. Також награли дві пластинки і 4 касети. Підготовляються дальші. Він автор багатьох дописів до "Нашого Слова" (Лемківскої Сторінки) і іншої преси. З ним провели багато розмов–інтрв'ю.

Ярослав був нагороджений:

– дипломом за розвивання культури серед суспілства любінського повіту і іншими,

– трикратно нагородами Директора Відділу Культури і Мистецтва в Новім Санчі "за особливі успіхи в розвиванні культури на терені новосандецького воєвідства,

– медаллю 15–ліття УСКТ,

– відзнакою заслуженого діяча культури.

Дружина Стефанія – відома лемківська поетка. В них четверо дітей: Славомир, Лідія, Богдан, Мирослав.

Побажаймо Ярославові і його рідим довгих літ в доброму здоров'ю для добра нашої лемківської культури.

О. Маслей

wyborów. Bez względu na metodę, urzędnicy państwowi w demokracji przedstawicielskiej piastują urząd w imieniu ludu i są odpowiedzialni przed ludem za swoje postępowanie.

Rządy większości i prawa mniejszości

Wszystkie demokracje są systemami, w których obywatele wolno podejmują decyzje polityczne zgodnie z rządami większości. Jednakże rządy większości niekoniecznie są demokratyczne: nikt na przykład, nie nazwie równym lub sprawiedliwym, takiego systemu, który pozwoli 51 procentom ludności gnębić pozostałe 49 procent w imieniu większości. W demokratycznym społeczeństwie rządy większości muszą iść w parze z gwarancjami indywidualnych praw człowieka, które z kolei służą obronie praw mniejszości etnicznych, religijnych, politycznych lub po prostu grupy, która przegrała debaty nad kontrowersyjnymi kwestiami ustawodawczymi. Prawa mniejszości nie zależą od dobrej woli większości i nie mogą być usunięte większością głosów. Prawa mniejszości są chronione, ponieważ demokratyczne prawa i instytucje bronią praw **wszystkich** obywateli.

Diane Ravitch, naukowiec, autorka, obecnie zastępca sekretarza oświaty Stanów Zjednoczonych, przygotowała pracę na seminarium na temat edukacji w Polsce: "Kiedy przedstwicielska demokracja funkcjonuje zgodnie z konstytucją, która ogranicza prawa rządu i gwarantuje podstawowe prawa wszystkim obywatelom, forma ta jest demokracją konstytucyjną. W takim społeczeństwie większość rządzi a prawa mniejszości są chronione przez prawo oraz poprzez instytucjonalizację prawa".

Czynniki te definiują podstawowe elementy wszystkich współczesnych demokracji, bez względu na różnice historyczne, kulturowe i gospodarcze. Pomimo olbrzymich różnic między narodami i społeczeństwami, zasadnicze elementy konstytucyjnej władzy – rządy większości idące w parze z prawami jednostki i mniejszości, jak również przepisy prawne – widzimy w Kanadzie, Kostaryce, Francji i Botswanie, Japonii i Indiach.

Demokratyczne społeczeństwo

Demokracja to więcej niż zbiór konstytucyjnych przepisów i procedur, które definiują funkcjonowanie władzy. W demokracji władza jest tylko jednym z elementów składających się na społeczną sieć wielu instytucji partii politycznych, organizacji i stowarzyszeń. Różnorodność ta zwana jest pluralizmem; zakłada ona, że taka duża liczba zorganizowanych grup i instytucji w demokratycznym społeczeństwie nie jest uzależniona od rządu w zakresie swojego istnienia, słuszności czy autorytetu.

Tysiące prywatnych organizacji funkcjonują w demokratycznym społeczeństwie, niektóre na szczeblu lokalnym, a niektóre na ogólnonarodowym. Wiele z nich pełni funkcję mediacyjną pomiędzy jednostkami a kompleksowymi instytucjami społecznymi i rządowymi, których są częścią, spełniając role nie należące do rządu i oferując jednostkom możliwości korzystania ze swoich praw i obowiązków jako obywatelom demokracji.

Grupy te reprezentują interesy swoich członków w różny sposób – przez popieranie kandydatów do urzędów publicznych, debatowanie nad sprawami oraz próbami wpływania na decyzje polityczne. Poprzez takie grupy, jednostki mają możliwość znaczącego uczestnictwa zarówno w rządzie jak i we własnych społecznościach. Przykładów jest wiele i są różnorodne: organizacje chrytatywne i kościoły, grupy środowiskowe, stowarzyszenia gospodarcze i związki zawodowe. W autorytarnym społeczeństwie praktycznie wszystkie takie organizacje były kontrolowane, licencjonowane, obserwowane lub w inny sposób rozliczane pzez rząd. W demokracji uprawnienia władzy są przez prawo jasno zdefiniowane i ostro ograniczone. W rezultacie, organizacje prywatne są wolne od kontroli władzy; przeciwnie, wiele z nich wywiera nacisk na rząd i stara się rozliczać go z jego działalności. Inne grupy, zajmujące się sztuką, praktykowaniem wiary religijnej, pracą naukową lub innymi zainteresowaniami, mogą ograniczyć kontakty z rządem lub w ogóle ich nie mieć.

W tak zagospodarowanym, prywatnym państwie społeczeństwa demokratycznego, obywatele mogą odkrywać możliwości wolności i obowiązków samorządów – nie uciskani przez potencjalnie ciężką rękę państwa.

Filary demokracji

– suwerenność ludzi
– władza bazująca na poparciu rządzonych
– rządy większości
– prawa mniejszości
– zagwarantowanie podstawowych praw człowieka
– wolne i równe wybory
– równość w obliczu prawa
– prawidłowe procesy sądowe
– konstytucyjne ograniczenia władzy
– społeczny, gospodarczy i polityczny pluralizm
– wartości,takie jak tolerancja, pragmatyzm, współpraca i kompromis.

Publikujemy za: "Czym jest demokracja?", United States Information Agency, grudzień 1991.

СПРОСТУВАННЯ

В 4 (7) числі "Ватри" – жовтень 1994 трафилися нам прикрі помилки.

Важніші з них між іншими:

1) в статті: "До 60–ліття "Нашого Лемка" " на стороні 15–ій в підписі надруковано "Петро Сороканич", повинно бути: ПЕТРО СМЕРЕКАНИЧ,

2) в статті: "Політика польонізації лемків" на стороні 26-ій надруковано: "Читайме тото іщи раз в році 1944 – думайме!" повинно бути: "Читайме тото іщи раз в році 1994 – думайме!",

3) на стороні 35-ій внизу надруковано: "Пояснення до Графікі на останній сторінці." – повинно бути: "Пояснення до графіки Василя Мадзеляна "Явожно", що на останній сторінці."

4) в статті: "Воєнні та післявоєнні драматичні переживання Петра Лиса..." на стор. 18–ій підпис під знімком має бути: "рік 1945" а не "1944"; а місяць: "лютий" а не "листопад";

прізвище: "Петро Колиско" має бути поправно записане: "Петро Коліско",

5) в статті: "Покликати до дій організацію депортованих...":

а) з причин браку повної інформації не написано – за свідченням п. Івана Фуджака – що автором згаданого в статті проєкту статуту згаданої організації був іменно п. Іван Фуджак, що мав зголосити його на засіданні Президії ГУ ОЛ. Президія ГУ ОЛ покликала "Комісію покривджених у акції "Вісла" ", яку очолював п. С. Гладик.

б) Головою Головної Ревізійної Комісії після І–го з'їзду ОЛ був п. Степан Дзямба, а п. Михайло Донський був членом Головної Ревізійної Комісі ОЛ.

Редакція "Ватри" просить о пробачення Авторів, названі Особи та Читачів за помилки та неточності.

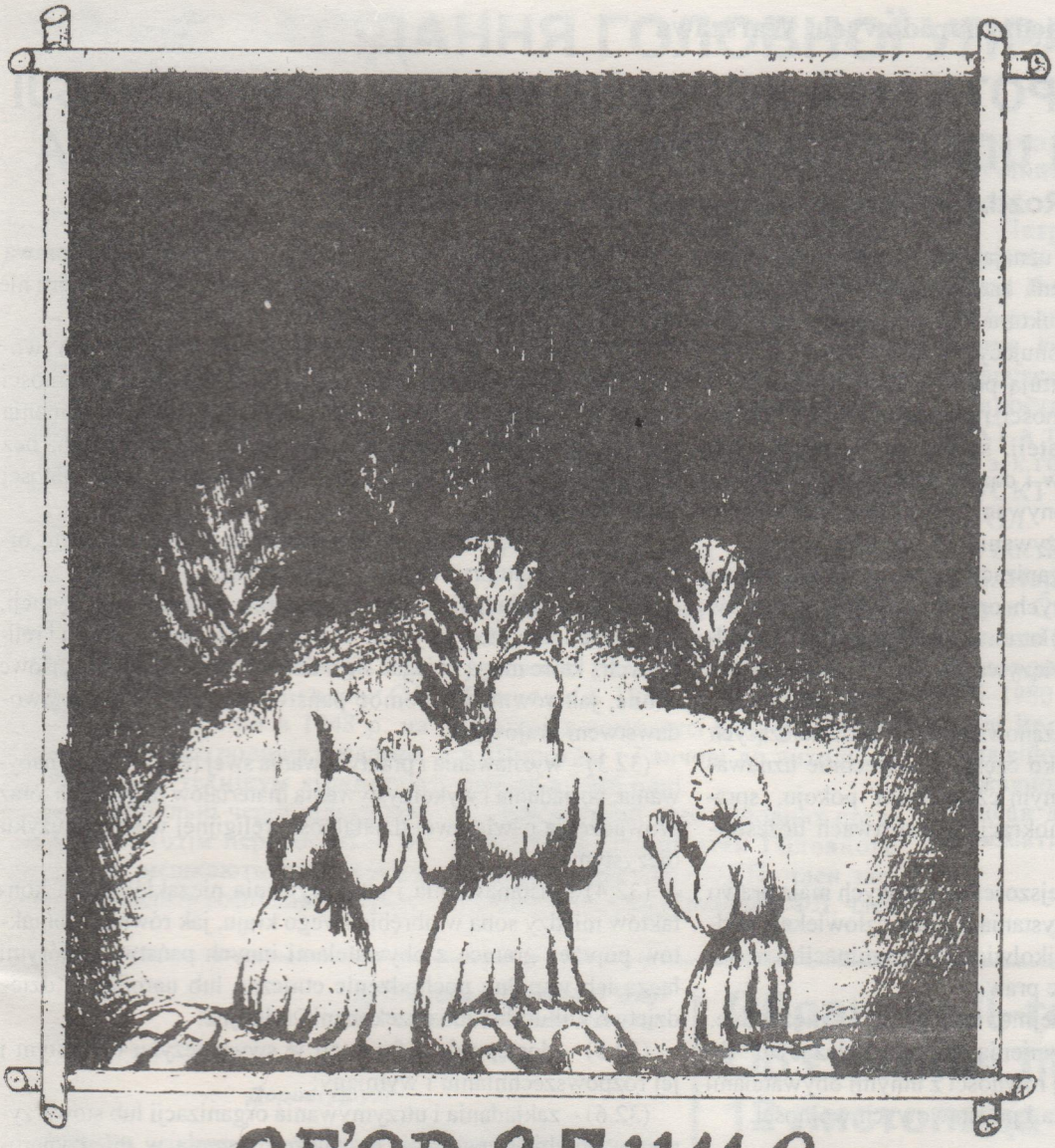

ОБ'ЯВЛЕННЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ НА ГОРІ ЯВІР

ТА ПЕРЕБІГ ТРАҐЕДІЙ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

На обкладинці зображена перша поява надприродного та чудесного Небесного Світила чи радше Небесної Яснини. Та Небесная Яснина перше явилася трьом жінкам: Фірії Дем'янчик, Теодозії Дем'янчик і дівчаті Марії Ґавлік, які поверталися з відпусту з місцевости Бардийов чи Ґаболтов, що на Словаччині, та складали молитву подяки по щасливім перекроченню тої ризикованої державної границі. Такі переходи відбувалися завжди у нічну пору.

Це Надприродне Чудо являлося відтоді і багатьом іншим людям, аж поки нарешті у Пречудовому Світлі появилася і сама Мати Божа Пречиста Діва Марія.

Автор

Обкладинка у виконані Стефана Курипо

На минулорічній XII "Лемківській Ватрі" в липні 1994 р. в Ждині в пресовому кіоску продавали книжку "Об'явлення Пречистої Діви на Горі Явір..." авторства Стефана Курило, уродженця Висови, що проживає в Сполучених Штатах Америки.

Автор дуже цікаво розповідає про ці небуденні події, що порушили передвоєнну Лемківщину і не тільки.

До цих подій причетний в якійсь мірі і я. Весною 1926 (1925) р. мене – малу, смертельно хвору дитину - несли мої Мама на своїх руках - з Полян (коло Криниці) через Снітницю, Ставишу, Ганчову до Висови і назад – і... вимолили ласку мойого оздоровлення.

Читачам "Ватри" пропонуємо обкладинку книжки та пояснення її автора.

Михайло Ковальський

Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa

DOKUMENT SPOTKANIA KOPENHASKIEGO KONFERENCJI W SPRAWIE LUDZKIEGO WYMIARU KBWE, KOPENHAGA

Rozdział IV (dotyczący mniejszości narodowych)

(30) Państwa uczestniczące uznają, że kwestie dotyczące mniejszości narodowych można zadowalająco rozstrzygnąć jedynie w demokratycznych strukturach politycznych opartych na praworządności, z funkcjonującym niezawisłym sądownictwem. Struktury te gwarantują pełne poszanowanie praw człowieka i podstawowych wolności, równouprawnienie i równy status dla wszystkich obywateli, swobodne wyrażanie ich wszystkich słusznych interesów i dążeń, pluralizm polityczny, społeczną tolerancję oraz wykonywanie przepisów prawa, które skutecznie powstrzymują nadużywanie władzy przez rząd.

Uznają także ważną rolę organizacji pozarządowych, w tym partii politycznych, zawodowych organizacji na rzecz praw człowieka i grup religijnych, w krzewieniu tolerancji, różnorodności kulturalnej oraz w rozwiązywaniu kwestii dotyczących mniejszości narodowych.

Ponadto potwierdzają, że poszanowanie praw osób należących do mniejszości narodowych jako części powszechnie uznawanych praw człowieka jest istotnym czynnikiem pokoju, sprawiedliwości, stabilności i demokracji w Państwach uczestniczących.

(31) Osoby należące do mniejszości narodowych mają prawo do pełnego i skutecznego korzystania z praw człowieka i podstawowych wolności bez jakiejkolwiek dyskryminacji i w warunkach pełnej równości wobec prawa.

Państwa uczestniczące podejmą, tam gdzie to niezbędne, specjalne środki w celu zapewnienia osobom należącym do mniejszości narodowych pełnej równości z innymi obywatelami w korzystaniu z praw człowieka i podstawowych wolności.

(32) Przynależność do mniejszości narodowej jest sprawą indywidualnego wyboru osoby. Z dokonania takiego wyboru nie może wynikać żadne upośledzenie.

Osoby należące do mniejszości narodowych mają prawo swobodnego wyrażania, zachowania i rozwijania swej tożsamości etnicznej, kulturalnej, językowej lub religijnej oraz utrzymania i rozwijania swej kultury we wszystkich jej aspektach, bez jakichkolwiek prób asymilacji wbrew ich woli. W szczególności mają one prawo:

(32.1) – swobodnego posługiwania się swoim językiem ojczystym w życiu prywatnym i publicznym;

(32.2) – zakładania i utrzymywania własnych instytucji, organizacji lub stowarzyszeń oświatowych, kulturalnych i religijnych, które mogą ubiegać się o dobrowolne wkłady finansowe i inne, jak również o pomoc państwową, zgodnie z ustawodawstwem krajowym;

(32.3) – wyznawania i praktykowania swej religii, w tym nabywania, posiadania i wykorzystywania materiałów religijnych, oraz prowadzenia oświatowej działalności religijnej w swym języku ojczystym;

(32.4) – ustanawiania i utrzymywania niezakłóconych kontaktów między sobą w obrębie swego kraju, jak również kontaktów poprzez granice z obywatelami innych państw, z którymi łączą ich wspólne pochodzenie etniczne lub narodowe, dziedzictwo kulturalne lub przekonania religijne;

(32.5) – dostępu do informacji w swym języku ojczystym i jej rozpowszechnianiu i wymiany;

(32.6) – zakładania i utrzymywania organizacji lub stowarzyszeń w obrębie swego kraju oraz uczestniczenia w międzynarodowych organizacjach pozarządowych;

Osoby należące do mniejszości narodowych mogą korzystać ze swych praw indywidualnie, jak też wespół z innymi członkami swej grupy. Dla osoby należącej do mniejszości narodowej nie może wyniknąć żadne upośledzenie z powodu korzystania lub niekorzystania z jakiegokolwiek z tych praw.

(33) Państwa uczestniczące będą chroniły tożsamość etniczną, kulturalną, językową i religijną mniejszości narodowych na swym terytorium i tworzyły warunki do umacniania tej tożsamości. Będą one podejmować niezbędne środki w tym kierunku po należytej konsultacji, łącznie z kontaktami z organizacjami lub stowarzyszeniami tych mniejszości, zgodnie z procedurą podejmowania decyzji każdego z państw.

Wszelkie takie środki będą zgodne z zasadami równości i niedyskryminacji w stosunku do pozostałych obywateli zainteresowanego Państwa uczestniczącego.

(34) Państwa uczestniczące, mimo konieczności uczenia oficjalnego języka, lub języków zainteresowanego państwa, będą dążyć do zapewnienia osobom należącym do mniejszości narodowych odpowiednich możliwości nauczania ich języka ojczystego lub w ich języku ojczystym, jak również, tam gdzie to możliwe i konieczne, posługiwania się nim wobec władz publicznych zgodnie z odpowiednim ustawodawstwem krajowym.

ПОСОЛЬСТВО УКРАЇНИ
В СЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

VEĽVYSLANECTVO UKRAJINY
V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Radvanská ul., č. 35, Bratislava

№ _____

Секретареві Головної Управи
Об"єднання лемків
пану інж. Петру Шафрану

Шановний пане Шафран!

Дякую Вам за запрошення мене для участі у засіданні президії Світової федерації лемків та у другому з"їзді ОЛ. Думаю, що ці події стануть важливим кроком у суспільно-політичному і культурному житті Об"єднання лемків в Польщі.

На жаль, у зв"язку з службовою необхідністю у ці дні я буду в Києві, а тому не зможу взяти участі у цих важливих заходах.

Бажаю Вам здоров"я, успіхів і злагоди у праці на благо нашої загальної справи.

З повагою

Посол *П.Сардачук*

W związku z nauczaniem historii i kultury w placówkach oświatowych, uwzględnią one także historię i kulturę mniejszości narodowych.

(35) Państwa uczestniczące będą szanować prawo osób należących do mniejszości narodowych do skutecznego uczestnictwa w sprawach publicznych, łącznie z udziałem w sprawach dotyczących ochrony i popierania tożsamości tych mniejszości.

Państwa uczestniczące przyjmują do wiadomości wysiłki podejmowane dla ochrony i tworzenia warunków do umacniania tożsamości etnicznej, kulturalnej, językowej i religijnej niektórych mniejszości narodowych poprzez ustanawianie – jako jeden z możliwych środków osiągnięcia tych celów –odpowiednich lokalnych lub autonomicznych administracji odpowiadających specyficznym uwarunkowaniom historycznym i terytorialnym tych mniejszości i zgodnych z polityką zainteresowanego państwa.

(36) Państwa uczestniczące uznają szczególne znaczenie wzrostu konstruktywnej współpracy między nimi w kwestiach dotyczących mniejszości narodowych. Współpraca ta zmierza do popierania wzajemnego zrozumienia i zaufania, przyjaznych i dobrosąsiedzkich stosunków, międzynarodowego pokoju, bezpieczeństwa i sprawiedliwości.

Każde państwo uczestniczące będzie sprzyjać klimatowi wzajemnego poszanowania, zrozumienia, współpracy i solidarności wśród wszystkich ludzi żyjących na jego terytorium, bez rozróżnień ze względu na pochodzenie etniczne lub narodowe albo religię, oraz będzie zachęcać do rozwiązywania problemów poprzez dialog oparty na zasadach rządu prawa.

(37) Żadnego z tych zobowiązań nie można interpretować jako pociągającego za sobą prawo do angażowania się w jakąkolwiek działalność lub prowadzenia jakichkolwiek działań wbrew celom i zasadom Karty Narodów Zjednoczonych, innym zobowiązaniom wynikającym z prawa międzynarodowego lub postanowieniom Aktu Końcowego, łącznie z zasadą integralności terytorialnej państw.

(38) Państwa uczestniczące w swych wysiłkach mających na celu ochronę i popieranie praw osób należących do mniejszości narodowych będą w pełni szanować swe zobowiązania wynikające z istniejącej konwencji praw człowieka i innych odpowiednich dokumentów międzynarodowych oraz, jeżeli dotąd tego nie uczyniły, rozpatrzą przystąpienie do stosownych konwencji, łącznie z konwencjami zapewniającymi prawo do wnoszenia skarg przez jednostki.

(39) Państwa uczestniczące będą ściśle współpracować w odpowiednich organizacjach międzynarodowych, do których należą, łącznie z Organizacją Narodów Zjednoczonych i, gdy to właściwe, Radą Europy, mając na uwadze ich bieżącą pracę w odniesieniu do kwestii dotyczących mniejszości narodowych.

Rozważą one zwołanie spotkania ekspertów w celu wszechstronnego omówienia kwestii mniejszości narodowych.

(40) Państwa uczestniczące wyraźnie i jednoznacznie potępiają totalitaryzm, nienawiść rasową i etniczną, antysemityzm, ksenofobię i dyskryminację wobec kogokolwiek, jak również prześladowania z powodów religijnych i ideologicznych. W związku z tym uznają także szczególne problemy Cyganów.

Deklarują one swój zdecydowany zamiar wzmożenia wysiłków w zwalczaniu tych zjawisk we wszystkich ich formach i dlatego:

(40.1) – będą podejmować skuteczne środki, łącznie z uchwaleniem, zgodnie ze swoimi ustrojami konstytucyjnymi i zobowiązaniami międzynarodowymi, takich ustaw, jakie mogą się okazać niezbędne, w celu zapewnienia ochrony przed wszelkimi aktami stanowiącymi podżeganie do przemocy wobec osób lub grup, opartymi na dyskryminacji narodowej, rasowej, etnicznej lub religijnej, wrogości lub nienawiści, łącznie z antysemityzmem;

(40.2) – zobowiążą się do podjęcia odpowiednich i współmiernych środków dla ochrony osób lub grup, które mogą stać się przedmiotem gróźb lub ataków dyskryminacji, nienawiści, lub przemocy z powodu swojej tożsamości rasowej, etnicznej, kulturalnej, językowej lub religijnej oraz do ochrony ich własności;

(40.3) – podejmą skuteczne środki, zgodnie ze swym ustrojem konstytucyjnym , na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, dla umacniania zrozumienia i tolerancji, szczególnie w dziedzinie oświaty, kultury i informacji;

(40.4) – będą dążyć do zapewnienia, by w polityce oświatowej szczególną uwagę zwrócono na problem uprzedzeń rasowych i nienawiści oraz na pogłębianie szacunku dla innych cywilizacji i kultur;

(40.5) – uznają prawo jednostki do skutecznych środków ochrony prawnej oraz będą dążyć do uznania, zgodnie z ustawodawstwem krajowym, prawa zainteresowanych osób i grup do inicjowania i wspierania skarg na akty dyskryminacji, łącznie z aktami rasizmu i ksenofobii;

(40.6) – rozważą przystąpienie, jeżeli dotąd tego nie uczyniły, do międzynarodowych dokumentów, w których zajęto się problemem dyskryminacji, oraz zapewnią pełne stosowanie się do zobowiązań w nich zawartych, łącznie z tymi, które dotyczą składania okresowych sprawozdań;

(40.7) – rozważą także zaakceptowanie tych międzynarodowych mechanizmów, które pozwalają państwom i jednostkom na przekazywanie ważnych informacji dotyczących dyskryminacji ciałom międzynarodowym...

Jeżeli zdaniem Państwa w Polsce są naruszane prawa człowieka w rozumieniu rozdziału IV (czwartego) Dokumentu Spotkania Kopenhaskiego Konferencji w Sprawie Ludzkiego Wymiaru KBWE – prosimy o ich podanie, odnosząc się do poszczególnych punktów rozdziału.

Naruszenie praw może następować wskutek złego ustawodawstwa, jego braku, postawy urzędnika czy też innych przyczyn.

Pisać należy zwięźle, w sposób wyważony. Pierwsza część opracowania zawierać winna tezy Państwa w tym zakresie. Część drugą stanowić mają dokumenty potwierdzające niezbicie i jednoznacznie słuszność (prawdziwość) sformułowanych wcześniej tez (zarzutów iż prawa są naruszane). Mogą to być dokumenty urzędowe albo oświadczenie pokrzywdzonych, poszkodowanych lub świadków takich wydarzeń czy okoliczności.

Oświadczenie zawierać powinno dane jego autora (imię, nazwisko, adres miejsca zamieszkania), datę, miejscowość spisania oświadczenia. Powinno ono możliwie najściślej określać okoliczności, czas i miejsce opisywanego faktu.

ЛЕМКІВСЬКА ХРОНІКА

Осіню 1994 року помер Іван Павелчак довголітній суспільний діяч лемківської культури, голова гуртка УСКТ а останньо ОЛ, в Грабі, член ГУ ОЛ. Народився 1928 року в Грабі. Був виселений і повернув з вигнання в рідне село де господарював.

14 жовтня тр одсвяткувано празники – кермеши в кількох церквах Лемківщини.

– В каплиці на горі Явір, де в 1926 році обявилася Мати Божа жінці Фірії Демянчик, о. декан В. Канюк відправив святкови богослуження.

– В Рихвалді (тепер Овчари) парох Криниці о. С. Муха відправив святочни богослуження з участю інших священиків і вірних.

– В Волівці кермешови богослуження одправил парох з Бортного.

– В Ждині празнични одправи провадив парох з Гладишова.

– В Бехерові по словацкій стороні за кордоном на кермеш пришли в гості люде з Конечной, Ждині і Гладишова.

На 16 жовтня в тим році перенесено з 14 храмови торжества в Білянці. Архиєрейску Службу Божу очолив Владика Кир Іван Мартиняк з Перемишля.

18.10.1994 р. Президія ГУ ОЛ обговорила на зборах приготування до Першого засідання Президії СФЛ і другого зїзду ОЛ.

28 жовтня в Устю і Панкній, в день св. Параскевії одбилися празнични святкування з участю Перемиского грекокатолицького Владики Кир Івана Мартиняка і більшой кількости священиків та вірних.

В днях 29–30 жовтня, Рада лемківського музею в Зиндранові організувала "Другу лемківську осінь". 29.10 тр в Бортним виступили лемківськи творці поезії зо своїм доробком. Була також виставка образів художного маляра Теодора Кузяка. На тоту подію прийшло дуже мало людей. Чом?

30.10.1994 в Гладишові показано виставу графіки Василя Мадзеляна. Виступили з концертом: співочий гурток "Черчик" з Криниці і співочий колектив зо Словаччини.

30.10.1994 р. в Гладишові В. Шлянта і С. Гладик спіткалися з радним Гміни Устя на Сеймик в Новим Санчи. Усталено спітканя керивництва ОЛ з головою Воєвідського сеймику в Новим Санчі п. Пашек.

30 жовтня – Польська Телевізія – другий центральний програм, накрутила фільм о лемківських лісах під назвом: "Реприватизація по Польску". З екіпом ТЧ спіткалися члени керивництва ОЛ: В. Шлянта, С. Гладик, П. Шафран і О. Маслей.

5 листопада – закінчено звітно-виборчу кампанію в гуртках ОЛ. Як останні збори гуртка одбилися в Ждині. Гурток нараховує 31 членів. До того дня не вибрано делегатів з гуртків ОЛ Лігниці і Бортного. Об'єднання лемків побільшилося: з 26 до 32 гуртки і з 438 до 603 членів.

08.11.1994 р. проведено 58 збори Президії ГУ ОЛ як остатнні в тій каденції. Схвалено технічний план проведеня Першого засіданя Президії СФЛ і зїзду ОЛ.

08.11.1994 р. – одбилося останє засідання пленарне ГУ ОЛ, на котрим схвалено звіт з трирічної праці Президії ГУ ОЛ.

10–11 листопада тр проходили збори Президії СФЛ у Горлицях, на котрих були присутні члени Президії СФЛ: з України, Словаччини і Польщи в комплеті, з США: І. Гвозда – голова, М. Дупляк, з–к голови і С. Гованський – секретар, з Канади було брак члена Президії СФЛ.

12 листопада, проведено Другий зїзд Об'єднання лемків. На зїзд в гуртках ОЛ вибрано 56 делегатів. Пришло 46, яки брали активну участ в обрадах. Схвалено ряд постанов та листів до Влад.

13.11.1994 р. Декан о. Юліян Кравецький одправив в лосянскій церкви Службу Божу за упокій душі бп. народного поети, лосяна Якова Дудри (03.11.1894 – 09.11.1974). По Службі Божі одправлено Панахиду і зложено букет квітів до памятника на гробниці Я. Дудри. В тим брали участ члени ГУ ОЛ: В. Шлянта, С. Гладик, П. Шафран і головний редактор "Ватри" М. Ковальський.

13.11.1994 р. в Ґожові проходили "II Spotkania z Kulturą Łemkowską". В Окружному музеї відкрили виставу "Łemków choruhwy i hunie" (трівала до 10–го грудня) а також проходив в театрі концерт з участю ансамблів: "Шарішан", "Верховина", "Кичера", "Хвилина".

14.11 1994 р. Храмове свято в Біхнарці. Св. Літургію одправив парох Ханчови о. декан В. Канюк.

17.11.1994 р. – Радіо РМФ – ФМ Ясло награло розмову з головом ОЛ – Васильом Шлянтом, котру пізнійше подано по радію.

18.11.1994 р. проведено розмову з воєвідським консерватором памяток в Новим Санчи п. Левчуком. Розмавляв з–к голови ОЛ Стефан Гладик. Обговорено проблеми і можливости захованя та консервації старих цминтарів з першой війни світовой.

18.11 1994 р. з–к голови ОЛ – С. Гладик одбив спітканя з головом воєвідського Сеймику самоуправи в Новим Санчи, п. Пашеком.

21.11.1994 р. храмове свято в Висові. Святочни богослуженя одправив с. В. Канюк.

27.11. тр. – перше засіданя Президії ГУ ОЛ в Ганчови. Остаточно упорядковано писма висилани до Влад од Президії СФЛ і Другого зїзду ОЛ. Обговорено підготовку до ватряних зборів – "ВАТРА '95".

28.11. тр. В Кракові проведено другу конференцію в справі памяток з першой світовой війни. В конференції брав участ В. Шлянта.

30 листопада тр. голова ОЛ В. Шлянта брав участ в стрічи з представниками Верховной Ради України. Зустріч одбилася в Українській Амбасаді в Варшаві.

3 грудня 1994 р. одбилося засіданя ГР ОУП. В нараді брав участ з–к голови ОЛ Стефан Гладик.

П. Шафран

ЗВІТНО–ВИБОРЧИ ЗБОРИ

в гуртках Об'єднання лемків перед Другим зїздом

1. 10 мая 1994 р. проведено звітно-виборчи збори в гуртках ОЛ в Яслі. Гурток має 7 членів. Головом гуртка та делегатом на другий зїзд вибрано Івана Фуджака, секретаром – Петра Басалиґу і скарбником – Єву Косарович.

2. 25 мая тр: збори гуртка в Грабі, до котрого належит 6 членів. Головом гуртка зостав Іван Косарович з Ясла, секретар – Ірина Павелчак, скарбник – Дмитро Сим а делегат на зїзд Іван Сим.

3. 7 липня: збори 16 членного гиртка в Вільхівці. Голова гуртка – Миколай Ґабло, секретар – Іван Буряк, скарбник – Миколай Моряк, Контрольна комісія: голова Іван Ґабло, секретар – Іван Торопило, член – Володимир Романчак. Делегати на зїзд: Миколай Ґабло і Іван Торопило.

4. 11 серпня: збори гуртка в Новим Санчи. До гуртка належит 11 членів. Голова гуртка Марко Ґиба, секретар – Ярослава Салей, скарбник – Володимир Юрць. Делегат на зїзд – Ярослава Салей. Присутний на зборах Петро Шафран – секретар ГУ ОЛ.

5. 28 серпня: збори новозаснованого гуртка, 15 членного в Волові. Голова гуртка – Муколай Єдинак, секретар – Стефан Ставискій, скарбник – Стефанія Пупчик, делегат на зїзд – Олександр Єдинак. Присутний на зборах Левко Ґаль – член ГУ ОЛ.

6. 4 вересня: збори 17 членного гуртка в Регетові. Голова гуртка – Петро Пупчик, секретар – Володимир Дзюбина, скарбник – Єва Пупчик, Контрольна комісія: Анна Квочко – голова, Анна Варян – секретар, Богдан Пупчик – член. Делегати на зїзд: Петро Пупчик і Олга Зендран. Присутний на зборах секретар ГУ ОЛ Петро Шафран.

7. 25 вересня: збори найчисленнійшого гуртка 56 членного в Вроцлаву. Голова – Василь Шост, секретар – Левко Ґаль, з–к проф. Ростислав Жерелик, скарбник – Олександр Бубняк. Контрольна комісія: голова – Володимир Шуфлят, секретар – Михайло Скирпан, член – Вациль Посипанко. Делегати на зїзд: Ростислав Жерелик, Левко Ґаль, Василь Шост і Василь Посипанко.

8. 25 вересня: збори 9 членного гуртка в Ґожові. Голова гуртка – Михайло Ковальський, секретар – Стефан Цапинський, скарбник – Петро Кромпащик. Делегат на зїзд – Михайло Ковальский.

9. 25 вересня: збори 51 членного гуртка в Лосю. Голова гуртка – Василь Шлянта с. Івана, з–к Стефан Гладик, секретар – Стефан Клапик, скарбник – Романа Фелікс. Комісія контрольна: Стефан Клапик с. Стефана – голова, Василь Шлянта с. Андрія – секретар, Михайло Рубич – член. Делегати на зїзд: Василь Шлянта с. Івана, Стефан Гладик, Стефан Клапик і Романа Фалікс. На зборах присутний Петро Шафран – секретар ГУ ОЛ.

10. 25 вересня: збори 16 членного гуртка в Новиці. Голова гуртка – Андрій Карляк, секретар – Стефан Михняк, скарбник – Анна Ткач. Контролна комісія: Роман Тилявський – голова, Петро Смеречняк – секретар, Розалія Галущак – член. Делегати на зїзд: Андрій Карляк і Роман Тилявській. На зборах присутний Петро Шафран – секретар ГУ ОЛ.

11. 27 вересня: збори новозаложеного 7 членного гуртка в Конечні. Голова гуртка – Іван Ксенич, секретар – Стефан Суховацкій,скарбник – Петро Ґиба, делегат на зїзд – Стефан Суховацкій. На зборах присутний Стефан Гладик – з–к голови ГУ ОЛ.

12. 30 вересня: збори гуртка в Полянах, до котрого належит 5 членів. Голова гуртка Болеслав Баволяк, секретар – Станислав Мишковскій, скарбник – Миколай Ґабчик. Делегат на зїзд Болеслав Баволяк.

13. 2 жовтня: збори гуртка в Зелений Горі. Гурток зосереджує 47 членів. Голова гуртка Андрій Підлипчак, секретар – Анна Беркут, скарбник – Євгвн Ґижа, голова КК – Володимир Борсук, секретар – Марко Феш і член – Богдан Глива. Делегати на зїзд: Андрій Підлипчак, Володимир Борсук, Богдан Глива і Євген Ґижа.

14. 2 жовтня: збори 22 членного гуртка в Гладишові. Голова гуртка Марія Семаницка, секретар – Іван Цюрик, скарбник – Марія Криницка, голова КК – Іриней Скрипак, секретар – Анна Семаницка, член – Богдан Ковальчик. Делегати на зїзд: Петро Вірхнянскій і Іван Михаляк. На зборах присутні: др Володимир Мокляк і Петро Шафран – члени ГУ ОЛ.

15. жовтня: збори гуртка в Ганчові. Гурток нараховує 37 членів. Голова гуртка – Стефан Лукачин, секретар – др Володимир Мокляк, скарбник – Іван Дідик с. Григорія. Комісія контрольна: Адам Ридзанич – голова, Петро Шафран секретар, Іван Дідик с. Теодора – член. Делегати на зїзд: Володимир Мокляк, Стефан Лукачин і Петро Шафран.

16. 9 жовтня: збори гуртка в Зиндранові. Гурток має 10 членів. Голова гуртка Роман Ґоч, секретар – Владислав Осух, скарбник – Владислав Ванца. Делегат на зїзд Роман Ґоч. Присутні: В. Шлянта голова ГУ ОЛ і С. Гладик з–к голови ГУ.

17. 9 жовтня: збори в гуртку Зундранова–2. Голова гуртка – Михайло Ґубик, секретар – Анна Прозералік, скарбник – Івам Ґубик, делегат на зїзд – Анна Прозералік. Присутні: В. Шлянта і С. Гладик.

18. 9 жовтня: збори 13 членного гуртка в Хелмі, на Лігниччині. Голова гуртка Володимир Шафран, секретар – Михайло Шкарупский, скарбник – Богдан Кліш а делегат на зїзд Володимир Шафран.

19. 9 жовтня: збори новоутвореного, 10 численного гуртка в Устю. Голова гуртка – Александер Маслей, секретар – Іван Баницкій, скарбник – Іван Палюх. Делегат на зїзд – Александер Маслей.

20. 16 жовтня: збори 10 членів гуртка в Воливці. Голова гуртка Михав Ґутиряк, секретар – Стефан Коско, скарбник – Стефан Коско с. Стефана. Делегат на зїзд – Михав Гутиряк. Присутні на зборах: Михайло Ковальский – редактор "Ватри" і Петро Шафран – секретар ГУ ОЛ.

21. 16 жовтня: збори в гуртку в Маластові, до котрого належат члени з Ропиці, Маластова і Панкной. Разом 32 особи. Голова гуртка – Дарій Пирч, з–к Андрій Клемаш, секретар – Іван Баюс, скарбник – Мирослав Ротко. Комісія Контрольна: Стефан Кулик – голова, Іван Шкурат – секретар, Анна Гойсак – член. Делегати на зїзд: Андрій Клемаш, Анна Гойсак і Іван Баюс. Присутні на зборах М. Ковальский і Петро Шафран.

22. 23 жовтня: збори 32 членного гуртка в Розділю, до котрого належат мешканці Бондарки, Розділя і Вапенного. Голова гуртка – Мирослав Ґалік, з–к Іван Ющак, секретар – Роман Клемаш, скарбник – Марія Тилявска. Контрольна комісія: Юрій Тхір – голова, Володимир Тилявскій – секретар і Михайло Клапач – член. Делегати на зїзд: Юрій Тхір, Мирослав Ґалік і

☞

Роман Клемаш. З членами гуртка \я спіткалися: В. Шлянта, С. Гладик, П. Шафран і М Ковальский.

23. 23 жовтня: збори 17 членів гуртка в Горлицях. Голова гуртка – Андрій Сокач, секретар – Любомира Дзюбина, скарбник – Іванна Тирпак. Контрольна комісія: Петро Воргач – голова, Іван Пупчик – секретар, Іван Адамяк. Делегати на зїзд: Михайло Доньскій і Андрій Сокач.

24. 23 жовтня: збори 18 членного гуртка в Перегримці. Голова Євген Дзядош, з–к Роман Коцур, секретар - Ярослав Дзядош, скарбник – Андрій Шведа. Голова КК Павло Шведа, секретар – Лариса Наладвій і член – Петро Серняк. Делегати на зїзд: Євген Дзядош і Роман Коцур.

25. 23 жовтня: збори гуртка в Кракові. Гурток числит 11 членів. Голова гуртка Михайло Шлянта, секретар – Петро Феціца, скарбник – Стефан Яцевич. Делегат на зїзд – Михайло Шлянта.

26. 23 жовтня: збори в гуртку 17 членним в Снітниці. Голова гуртка Василь Бортничак, секретар – Богдан Ґамбаль, скарбник – Володимир Копистянський. Контрольна комісія: Анна Мерена – голова, секретар – Стефанія Бортничак, член – Іван Мерена. Делегати на зїзд: Василь Бортничак і Анна Мерена. Присутний на зборах Петро Шафран – секретар ГУ ОЛ.

27. 30 жовтня: збори 6 членного гуртка в Квятоні. Голова гуртка – Дмитро Ридзанич, секретар Анна Ґибей, скарбник Ярослава Ридзанич, делегат на зїзд – Митро Ридзанич. Присутні на зборах: В. Шлянта і С. Гладик.

28. 31 жовтня: збори 17 членного гуртка в Кункові. Голова гуртка – Іван Барна, секретар – Стефан Клапик, скарбник – Ірина Корба. Контрольна комісія: Роман Карляк – голова, Іван Гладик – секретар і Іван Барна (сеньор) – член. Делегати на зїзд: Іван Клапик і Роман Карляк. Присутні на зборах: Василь Шлянта і Стефан Гладик.

29. 5 листопад: збори гуртка в Ждині, котрий має 31 членів. Голова гуртка Петро Чухта, з–к Іван Кащак, секретар Стефан Дзямба, скарбник Петро Васуля. Контрольна комісія: Петро Кащак – голова, Петро Перун - секретар і Роман Чухта – член. Делегати на зїзд: Петро Чухта, Стефан Дзямба і Петро Васуля.

30. 6 лустопад: збори 16 членного гуртка в Висові. Голова Гуртка Мелянія Федорщак, секретар – Петро Дошна, скарбник – Юлія Данч. Комісія контрольна: Стефан Семик – голова, секретар – Мирослав Симочко, член – Роман Холяк. Делегат на зїзд – Стефан Семик. Присутні на зборах: Петро Шафран – секретар ГУ ОЛ і др Володимир Мокляк – член ГУ ОЛ.

31. 6 листопад: збори гуртка в Лігниці, до котрого належит 10 членів. Голова гуртка Богдан Пецушок, секретар Юрій Стащак, скарбник Олександра Омелян. Делегата на зїзд не вибрано.

32. 8 листопад: засновни збори 8 членного гуртка в Шпротаві. Голова гуртка Павло Шевчик, секретар Іван Гаврильчак, скарбник Еміліян Стремецкій. Делегат на зїзд – Павло Шевчик.

33. Правління гуртка в Бортним не провело звітно-виборчих зборів і не вибрало делегатів на зїзд. Гурток нараховує 16 членів. Голова гуртка Теодор Кузяк, з–к Андрій Ґорбаль с. Івана, секретар Надія Ґорбаль, скарбник Юліян Нецьо. Не вибрано Контрольної комісії.

Разом в гуртках вибрано на другий зїзд 56 делегатів. В обрадах зїзду брало участ 46 делегатів. Делегати за освітом: вища – 14, середня – 20, професійна – 7, початкова – 5. Делегати за віком: до 30 років – 7, від 31 до 50 років 20, від 51 до 65 років – 16, понад 65 років – 3. Найбільше делегатів було рільників, дальше вчиталів і так працівників адміністрації, двоє студентів, єден лікар вет.

До Об'єднання лемків належит 33 гуртки і 603 члени.

Петро Шафран
Секретар ГУ ОЛ

Вид на Попрад коло Верховні Великой (з матеріялів М. Зьролко)

"...З нами Бог, разуміте язици
І покаряйтеся, яко з нами Бог..."
(З Утрені Різдва Христового)

КОЛЯДУВАННЯ

Чи ходили ви колись, ще в своїм дитинстві від хижи до хижи, від вікна до вікна і в тріо чи квартеті співали "Бог предвічний народився"?

Ясне кольорове світло вашої звізди, яку ви обертали, веселкою проникало через замерзлі шибки, за котрими маленькі діточки прохухували округлі дзеркальця, щоб вам ліпше придивитись. Рогатий місячок і ясна зірка низенько світили з-над високої Черешні а вам здавалося, що там на білій Поляні, оточеній чорним лісом, в Ваньовій Колибі, народився маленький Ісусик–Бог, котрий все знає і бачить.

Напевно пам'ятаєте, як під вашими ногами скрипів іскрячий сніг, мороз щипав в уха, а вам було теплотепло в нових керпчиках і гуньці. Може носили ви від хижи до хижи тяжку вязанку ліщинових прутів–"щедраків" і тоді як котресь з газдів офірувало вам коляду – коритце вівса або гроші – ви таким щедраком легко вдаряли його і голосно віншували: "На щастя на здоровля, на тот Новий Рік". Ліщиновий прутик ви лишали газдови, котрий перед Йорданом робив з него хрестики і прибивав над кождими дверями свойой газдивки. Решту "щедраків" (їх було стільки, скільки пройшло груп колядників) заховував будучий пастух, котрий обов'язково мусів їх мати в перші дні пасіння аж до "Русаль".

Напевно не забули ви, як то вам учитель чи священник, дав вашій групі цілий блищачий 1 зл. за гарний спів которого вони самі вас вчили. А може вони вибрали вас до більшої групи колядників, котра вже не вечером а по Службі Божій в другий або третій день Свят колядувала в селі і зібрані гроші офірували бідним сиротам десь у далекому місті.

На Лемківщині сезон колядування трівав від Велиї Рождества Христового до Велиї св. Йордану (Видохчи). Користали з того часу так шкільні діти, як і ріжні бідні люди, особливо лемківські цигани, котри своїм співом і музикою (коляди і щедрівки) звеселяли майже кожну лемківську хижу.

На самому кінці сезону "ходили по співаню" парубки, котрих вже не збув корцем вівса а треба було їм всипати до їх мішка цілу мірку 7–8 літрів. Зате їх спів був вже найкращий ічути його було далеко–далеко. Газда мусів тоді мати добре око на свій повний мішок, бо через маленьку неувагу парубки йому "крали" і не було на це найменшої скарги. За проданий овес, в мясниці, парубки наймали музикантів і робили загальну сільську забаву, на котру мав право прийти кожний житель села.

Якщо ви знаєте щось більше про колядування на Лемківщині, то обов'язково запишіть для нашого архіву, або усно передайте нашим внукам.

С. Мадзелян

Коментар до графіки Василя Мадзеляна "Колядування", що на останній сторінці.

Redaguje zespół: Piotr Szafran, Michał Kowalski (red. nacz.)
ul. Armii Ludowej 16/5
66-400 Gorzów Wlkp.
Wydaje: Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków,
ul. Hallera 20/19, 38-300 Gorlice.
Stanowisko Redakcji nie zawsze pokrywa się z poglądami autorów.
Pismo jest sponsorowane przez Ministerstwo Kultury i Sztuki.

Druk: Drukarnia druku wielobarwnego i opakowań. Nowy Sącz, tel. (018) 411-506

В 1994 р. минуло 100 років з дня народження Якова Дудри, лемківського поета, родом з Лосі в Горличчині

Карпатороси або українці

Ми карпаторусинами
Давно змеся назвали,
Бо над нами руски князі
Пред віками панували.
І в Карпатах наши отці
Та їх діди і прадіди
Тисяч років пережили
Ріжни гнети, ріжни біди.
Гірску землю зме орали
І Карпати барз любили
Наши отці, наши мами
По–лемківски говорили.
Та і нас так по-лемківски
Той бесіди научили
Бо їх діди і прадіди
З таком мовом давно жили.
Давно нас так називали
Малороси і русини
Нас і тамтих наших братів
З той Богатой України
Але тото імя "русин"
То занадто престарене
І на імя українец
Новом назвом охрещене.
Назву русин носив народ
Котрий жив над ріком Росса
І він присів нас славянів.
Як присідат землю роса.
І тот нарід запанував
Ту над нами славянами
Про то мися називали
Під їх рядом русинами
Українці є свій нарід
З них не були князів сини
Про–то–ся їм не подобат
Називати "ми Русини" (русски сини).
Українці говорили
Свойом Українском мовом
А ми сой тіж свойом рідном
Материном і вітцьовом.
І хотяй ми свою мову
Маме дакус прекручену
Але від той українской
То лем на крок оддалену.
Та нич злого і дивного
Же–ся мовом кус ріжниме
Але знаме, же з єдного
Гнізда вшитки походиме.
Історія – річ велика
Премудра і пребогата
І хто не зна – то му повіст
Де ма сестру, де ма брата.
І про–то ми вшитки лемки
Знаме, одкаль походиме
І в ту страну свої очи
Сміло-бистро всі зверниме.
І до тих–ся признавайме
До которих ми право маме
Тогди всі як здільний учень
Свій екзамен добри здаме.
Язика українского
Най учатся наши діти
Щоби–ся од своїх братів
Українців не ріжнити.
А хто повіст, же він лемко
А не жоден українец
То він кладе на голову
Своїм дітям з терня вінец
Українцьом не хце бити
Він русином себе чує
А пізнійше з том рускостьом
До чужих–ся приліплює
Бо малой Руси юж нема
Ани той Карпатской Руси
Про–то тота Закарпатска
Україном бити мусит.
І лемкови треба бити
Українцьом, не русином
А хто не хце, то не мусит
Не смучуся його вином.